

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

OHJAAJAN MERKITYS VAN- KILATYÖSSÄ

Päiväkirjamuotoinen opinnäytetyö palveluohjauksesta

TEKIJÄ: Samuli Riikonen

Koulutusala Sosiaali-, terveystyö- ja liikunta-ala			
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma			
Työn tekijä(t) Samuli Riikonen			
Työn nimi Ohjaajan merkitys vankilatyössä			
Päiväys	21.1.2020	Sivumäärä/Liitteet	42
Ohjaaja(t) Tuija Pakarinen			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Juuan vankila, Rikosseuraamuslaitos			
Tiivistelmä			
<p>Opinnäytetyön tavoitteena on seurata omaa ammatillista kehitystäni havainnoimalla sekä dokumentoimalla ohjaajan työntekeä. Opinnäytetyössä havainnoidaan sitä, miten oma työskentelyni on kehittynyt sinä aikana kun olen opinnäytetyötäni kirjoittanut. Tavoitteena on myös seurata, missä vaiheissa olen ammatillisessa kehittymisessä menossa, sekä miten se näkyy omassa toiminnassani. Opinnäytetyössä pohditaan myös, mihin asioihin minun tulisi jatkossa panostaa ja mitä minun tulee vielä oppia, jotta voisin toimia työssäni ammattitaitoisesti.</p> <p>Päiväkirjamyönteinen opinnäytetyö opetti käyttöönotettavaan uudenlaisia työmenetelmiä, kuten havainnoita työtehtävien dokumentoinnin avulla. Oman ammatillisen kehityksen seuraaminen yksinkertaistui päivittäisen dokumentoinnin avulla ja sen myötä myös laajempi yhteistyö muun henkilökunnan kanssa kehittyi sekä laajentui.</p> <p>Opinnäytetyötä toteutettiin päiväkirjaa kirjoittamalla, joka perustui päivittäisistä vankilatyön työtehtävistä saatuihin havaintoihin sekä oman ammatillisen kehityksen seurantaan. Työpäiväkirjan avulla uuden työn haasteet sekä ammatillisen kehityksen reflektointi mahdollistuivat. Työpäiväkirjaa kirjoitettiin säännöllisesti lokakuun 2018 alusta joulukuun 2018 loppuun saakka, jonka aikana opinnäytetyön tutkimusaineisto saatiin kerättyä.</p>			
Avainsanat Havainnointi, dokumentointi, vankilatyö			

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Author(s) Samuli Riikonen			
Title of Thesis The importance of a supervisor in prison work			
Date	21.1.2020	Pages/Appendices	42
Supervisor(s) Tuija Pakarinen			
Client Organisation /Partners Criminal Sanctions Agency			
<p>Abstract</p> <p>The aim of this thesis was to follow my professional development by observing and documenting the work of a supervisor. In the thesis it was observed how my own work developed during the course of writing this thesis. Moreover, my aim was to follow in which stage of professional development I stand, and how it reflects to my work and actions. I also discussed which subjects I should focus on the future, and what I should still learn to be able to be a professional in my work.</p> <p>The thesis, written in a form of a diary, taught me to introduce new ways of working, such as observation by documenting work tasks. Making a daily documentation simplified the process of following my own professional development, and helped to broaden and develop cooperation with other members of the prison staff.</p> <p>The thesis was implemented by writing a diary, based on the observations made in the daily work of a prison environment, as well as on following my personal professional development. By writing the diary I was able to overcome the challenges set by a new working environment, and it enabled me to reflect my professional development. The diary was written regularly in the period from October to November 2018, in which I was able to gather the needed research material for the thesis.</p>			
Keywords Observation, documenting, prisonwork			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	NYKYTILANTEEN KUVAUS	6
2.1	Oman työn analyysi opinnäytetyöprosessin alussa.....	6
2.2	Sidosryhmät	8
2.3	Vuorovaikutustaidot työpaikalla.....	9
2.3.1	Kannustus ja motivointi	11
3	PÄIVÄKIRJARAPORTOINTI	11
3.1	Viikko 1	12
3.2	Viikko 2	14
3.3	Viikko 3	16
3.4	Viikko 4	19
3.5	Viikko 5	21
3.6	Viikko 6	24
3.7	Viikko 7	26
3.7.1	Ilmoitus työpajasta.....	27
3.7.2	Arjenhallinnan työpajan menu:	27
3.8	Viikko 8.....	28
3.9	Viikko 9.....	30
3.10	Menu	31
3.11	Viikko 10	34
3.12	Viikko 11	35
3.13	Viikko 12	37
4	TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	38
4.1	Ammatillisen kehityksen haasteet.....	40
5	POHDINTA.....	40
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	42

1 JOHDANTO

Aloitin ohjaajan työni Juuan vankilassa toukokuussa 2018. Työn omaksuminen tuntui aluksi hankalalta, sillä en omannut minkäänlaista kokemusta vankilatyöstä, saati tämän kokoisen asiakaskunnan ohjaamisesta. Aluksi opiskelun sekä työn sovittaminen tuntui mahdottomalta, mutta työpaikan joustavuus sekä oma aktiivisuus auttoivat etenemään sekä opinnoissa, että myös työssä. Työpaikalta saatu tuki on ollut suurena apuna opintojen loppuunsaattamisessa. Työympäristönä vankila voi olla henkisesti raskas, joten omasta työhyvinvoinnista sekä voimavaroista huolehtiminen on ollut äärimmäisen tärkeää. Syksyllä 2018 aloitettu työpäiväkirjan kirjottaminen on ollut suurena apuna oman työskentelyn reflektoinnissa sekä oman ammatillisen kasvun kehityksen seurannassa.

Juuan avovankila, joka toimii Pyhäselän suljetun vankilan alaisuudessa, sijaitsee Juuassa, noin 80 kilometriä Joensuusta Kajaanin suuntaan. Juuan vankila on miesvangeille tarkoitettu päihde- ja päihteettömien avolaitos, jossa vanki sitoutuu päihdeettömyyteen. Vankipaikkoja on yhteensä 40. Juuan vankilan toiminta perustuu työtoimintaan, siihen liittyvään koulutukseen sekä erilaisiin ohjelmatoimintoihin kuten päihdetyöhön. Henkilökuntaa Juuan vankilassa on noin 20. Työntekijät työskentelevät valvonnan, kuntoutuksen sekä työtoiminnan parissa. Henkilökuntaan kuuluu vartijoita, esimiehiä, ohjaajia, erityisohjaajia sekä työnjohtajia. Jokainen työntekijä tukee omassa työssään vankia eri tavoin kohti päihde- ja rikoksetonta elämää. (Rikosseuraamuslaitoksen [www-sivu](http://www.sivu.fi).) Vankeinhoito on yksi osa rikosoikeudellista seuraamusjärjestelmää. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet täytäntöönpanevat tuomioistuimen määräämät rangaistukset, jotka voivat olla vankeusrangaistuksia tai sakon muun- torangaistuksia. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet huolehtivat myös tutkintavankeuden toimeenpanosta.

Tourunen (2002, 29) toteaa, että usein vankiloita kuvataan erityisen ristiriitaisina yhteisöinä. Usein se myös nähdään paikkana, jossa pakkovaltaa toteutetaan ja siellä tuotetaan inhimillistä kärsimystä. Samalla vankilaa voidaan ajatella myös paikkana, jossa vankia autetaan sekä kuntoutetaan. Vankeusrangaistukseen tuomitulta henkilöltä riistetään vapaus, joka itsessään on jo merkittävä asia vangin elämässä. Nykyään vankeusrangaistus ei ole kuitenkaan pelkästään vangin säilyttämistä, vaan vankiin vaikuttamista. Kuntoutus on jäänyt pysyväksi osaksi rikosseuraamuslaitoksen toimintaa, mutta toisaalta on väitetty, että kuntouttavat toiminnot ovat jääneet muiden vankilan tehtävien, kuten työtoiminnan syrjäyttämäksi. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että vankilan tehtävä on olla samaan aikaan ennalta- ja erityisehkäisevä, pelottava, negatiivinen, positiivinen ja kuntouttava laitos, sillä vankilan tehtävä on pyrkiä kuntouttamaan vankeja, mutta samaan aikaan panna täytäntöön vankeusrangaistuksia.

Päiväkirjassani käsittelen päivittäisiä työtehtäviäni, niiden sisältöä ja työssä tarvittavaa ammattitaitoa. Viikottain analysoin kirjoittamani tekstit ja arvioin, millä tavalla olen työtehtävistäni suoriutunut ja millä tasolla oma osaamiseni on suhteessa työtehtäviini osaamisvaatimuksiin. Opinnäytetyön tavoitteena on seurata omaa ammatillista kehitystäni sekä sitä, miten oma työskentelyni on kehittynyt sinä aikana kun olen opinnäytetyötä kirjoittanut. Tavoitteena on myös seurata, missä vaiheessa olen ammatillisessa kehittämisessä menossa, sekä miten se näkyy omassa toiminnassani. Opinnäytetyös-

sä pohditaan myös, mihin asioihin minun tulisi jatkossa panostaa ja mitä minun tulee vielä oppia, että voisin toimia työssäni mahdollisimman ammattitaitoisesti. Lisäksi opinnäytetyössäni käsitellään omaa osaamistani rikosseuraamuslaitoksen työntekijänä, joka omalta osaltaan edesauttaa vangin valmistautumista ja siirtymistä kohti päihteetöntä ja rikoksetonta elämäntapaa. Opinnäytetyö toteutetaan päiväkirjamuotoisena, jonka tavoitteena on kehittää ja osoittaa omia valmiuksiani soveltaa tietoja ja taitoja sosionomitutkinnon ammattiopintoihin liittyvässä käytännön asiantuntijatehtävässä, eli tässä tapauksessa Juuan vankilan ohjaajana.

Vankilassa työskennellessä sitoudun kunnioittamaan sosiaalialan ammattihenkilöiden valaa (Talenti-[an www-sivu.](http://www.talenti.fi)), sillä asiakasryhmän ihmisoikeuksien ja ihmisarvojen puolustaminen ovat työni tärkeimpiä prioriteettejä. Työssäni pyrin parantamaan asiakasryhmän sosiaalista toimintakykyä sekä yhdenvertaisuutta, jotta yhteiskuntaan takaisin integroituminen tapahtuisi mahdollisimman tehokkaasti. Hyvinvoinnin lisääminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen ovat äärimmäisen tärkeitä lähtökohtia työssäni, ja vaikka asiakkaan nykyhetken asema on vankeusrangaistuksen suorittaminen, on hänellä tuomion suorittuaan oikeus olla osa toimivaa yhteiskuntaa. Siksi asiakkaan yhdenvertaisuuden tavoittelu sosiaalisen kuntoutuksen, koulutuksen ja muiden toimintojen avulla on ensisijaista ja täysin tavoitettavissa, ammattikuntani eettisiin periaatteisiin ja säännöksiin tukeutuen.

2 NYKYTILANTEEN KUVAUS

Opinnäytetyötä viimeistellessäni olen työskennellyt Juuan avovankilassa lähes puolitoista vuotta ja olen erittäin onnellinen, että olen päässyt tavoitteisiini saamalla vakaan ja vakituisen työn josta itse nautin. Juuan vankilassa minulle on annettu suhteellisen vapaat kädet oman toimintani suunnittelussa ja mielestäni on hienoa, että uudelle työntekijälle annetaan vastuuta ja mahdollisuus kehittyä työssään. Työ on palkitsevaa ja arvokasta, sillä jokaiselle ihmiselle on annettava uusi mahdollisuus elää tasapainoista ja tervettä elämää, ja näin ollen vankilaympäristössä tapahtuva kuntouttava työ on äärimmäisen tärkeää ja palkitsevaa.

Opinnäytetyön työpäiväkirjaa kirjoitettiin lokakuun 2018 alusta joulukuun 2019 loppuun. Opinnäytetyön aineistoa kerättiin yhteensä 13 viikon ajan. Viikkokohtaiset arvioinnit on lisätty päiväkirjamateriaalin yhteyteen ja tällä tavoin omia työn tavoitteita on voitu seurata. Tarvittaessa teoriatietoa on lisätty päiväkirjamateriaalin yhteyteen.

2.1 Oman työn analyysi opinnäytetyöprosessin alussa

Kypsyminen uuteen ammattiin vaatii aina aikaa, eikä kukaan ole mestari työnsä alkutaipaleella. Kun sosionomi siirtyy työelämään, on tärkeää sitoutua myös työpaikan kompetenssiin, jotka voivat vaihdella alakohtaisesti. Alussa on oltava aktiivinen, että sisäistää kaikki ne asiat, joita uudessa työpaikassa täytyy tiedostaa. Rikosseuraamuslaitoksella työskennellessä on tärkeää tuntea vankeuslakia, alan sanastoa sekä muita laitoksen toimintatapoja. Uran alussa jokaisella on suuri vastuu

oman osaamisensa kehittymisestä, eikä ammatillinen osaaminen ilman omaa aktiivisuutta välttämättä kehity vaaditulle tasolle.

Opinnäytetyötä aloittaessani olen työskennellyt ohjaajana Juuan avovankilassa hieman yli puoli vuotta. Rikosseuraamuslaitoksella olen päässyt toteuttamaan itseäni mielestäni parhaalla mahdollisella tavalla. Olen saanut kehittää omat toimintatapani, sekä omalle toiminnalleni on annettu lähes vapaat kädet. Rikosseuraamuslaitos on sellainen työympäristö johon olen halunnut päästä ja tällä hetkellä ammatilliset haaveeni ovat toteutuneet. Omassa työssäni saan tehdä paljon tärkeää lähityötä vankien kanssa. Työn tuotokset näkyvät jokaisessa työpäivässä, kun saan tuottaa vangeille sellaisia toimintoja ja palveluita, jotka edistävät heidän elämänlaatunsa paranemista ja päihteettömän sekä rikoksettoman elämän tavoittelua.

Aloittaessani Juuan vankilassa työ oli minulle täysin tuntematonta. Minulle kerrottiin, että pääsääntöinen tehtäväni on tuottaa vangeille monipuolista sosiaalista kuntoutusta, joka tukee vankia rikoksettomaan- sekä päihteettömään elämään. Tuotan vangeille monipuolista vapaa-ajan ohjelmaa, päihteettömyyttä ja rikoksettomuutta tukevia kursseja sekä työpajoja, arjenhallintaa edistävää toimintaa sekä tarvittaessa autan myös vankilan muuta henkilökuntaa. Alussa työ loi minulle valtavasti suorituspainetta, sillä minulla ei ollut aikaisempaa tämänkaltaista ohjauskokemusta lähes lainkaan. Koin kuitenkin niin, että oma itsevarmuuteni sekä persoonani auttoivat minua pääsemään työhön kiinni ja että tämän vuoksi myös työn sai tehdä itselleen sopivaksi.

Ohjaajan työ on monipuolista ja siksi se on niin mielenkiintoista ja palkitsevaa. Ohjaaja tuottaa vangeilla mm. vapaa-ajan toimintaa, sosiaalista kuntoutusta sekä avustaa vankeja siviiliasioiden hoidossa sekä toimii opintojen ohjaajana. Koska vangeilla on usein paljon keskeneräisiä asioita hoidettavanaan, on erittäin tärkeää hoitaa keskeneräiset asiat pois päiväjärjestyksestä. Sillä on monenlaisia vaikutuksia vangin siviilielämään, mutta myös vaikutuksia vangin henkiseen jaksamiseen. Kun siviilissä asiat ovat kunnossa, on tuomiokin huomattavasti helpompi suorittaa, koska silloin ei tarvitse miettiä hoitamattomia siviiliasioita. Ohjaaja toimii erilaisten palveluiden ja tietojen välittäjänä, joten jo pelkästään tämän vuoksi työ on vaihtelevaa.

Vaikka työni ohjaajana on edesauttaa vangin paluuta osaksi yhteiskuntaa, on pyrkimyksenä kuitenkin ohjauksen, neuvonnan ja muun opastuksen avulla aktivoida jokainen vanki hoitamaan omat asiansa itsenäisesti. Tavoitteena on, että jokainen vanki hoitaa asiansa itse niin pitkälle kuin se on tarkoituksenmukaista. Mäkelän (1989, 46.) mukaan on tärkeää, että vaikka vangeilla on paljon oikeuksia, on myös muistettava vangin velvollisuudet. On tärkeää, ettei kaikkea tehdä asiakkaalle itselleen valmiiksi, vaan vangin on myös itsensä näytettävä aktiivisuuttaan oman tulevaisuutensa suunnittelussa. Näin saadaan paras mahdollinen lopputulos, kun asiakas itse on motivoitunut elämän muutokseen.

Ohjaajan on myös osattava toteuttaa ja arvioida yksilöllistä palveluprosessia, joten verkostoituminen muiden toimijoiden kanssa on äärimmäisen tärkeää, että vangin jatkumo siviiliin olisi sellainen, että vanki pääsisi tarvittavien palveluiden piiriin. Ohjaaja kohtaa työssään myös paljon eri kulttuureja se-

kä vähemmistöjen edustajia, joten on tärkeää tuottaa toimintaa ja palveluita myös heidän tarpeilleen sopivaksi.

Vankilatyössä on tärkeää, että työntekijänä osaan toimia sosionomin kompetenssien mukaan. Olen alusta saakka työssäni koettanut muistaa sen, että vaikka teen työtäni vankilassa, kohtelen vankeja työssäni sosiaalialan arvojen ja ammattietiikan mukaan. On tärkeää muistuttaa vankeja siitä, että myös he voivat olla tuomion suorittamisen jälkeen yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia yhteiskunnan jäseniä ja he ovat siihen täysin oikeutettuja. (Innokylän www-sivu.) Juuan vankilassa teen työtä haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden kanssa, joten on tärkeää huomioida ne tekijät, jotka tuomiin ovat alun perin johtaneet. Vangit ovat sen kaltainen ryhmä, jotka on helppo tuomita pelkästään tekojen perusteella, mutta moni unohtaa taustalla olevat tekijät, kuten päihde- tai mielenterveysongelmat. Jopa 90% vangeista omaa jonkinlaisen päihdeongelman, joten on selvää, että tekojen taustalla on ongelmia, jotka hoitamalla voitaisiin todennäköisesti välttää moni vankilatuomio. (Tamminen, 2018.)

2.2 Sidosryhmät

Juuan vankilassa työskentelee vartijoita, erityisohjaajia, ohjaajia, työnjohtajia sekä esimiehiä. Tapauksesta riippuen vankilassa työskentelee myös terveydenhuollon ammattilaisia, kuten vankien terveydenhuollon yksikössä työskenteleviä sairaanhoitajia. Juuan vankilassa sairaanhoitaja käy kerran viikossa pitämässä vastaanottoa, eikä Juuan vankilassa ole omaa lääkäriä. Jos akuuttia lääkärin tarvetta ilmenee, vanki kuljetetaan joko oman paikkakunnan terveyskeskukseen, sairaalaan tai lähimpään vankien terveydenhuollon yksikköön.

Erytisohjaajan työhön kuuluu vangin vapauden valmistelu, koevapauden prosessit sekä erilaiset ohjelmatoiminnot kuten viisi-keskustelua muutoksesta tai suuttumuksen hallinta. Rikosseuraamuslaitos kannustaa henkilökuntaansa kouluttautumaan, joten ohjaajien sekä erityisohjaajien on mahdollista kouluttautua erilaisten ohjelmatoimintojen osaajiksi. Myös palkkaus kannustaa kouluttautumaan, sillä erityisohjaajan palkka määräytyy osittain ohjelmatoimintojen osaamisesta. Erytisohjaajan on henkilö, jonka kanssa ohjaaja tekee erittäin paljon yhteistyötä. Ohjaajan työhön kuuluu järjestää myös erilaisia kursseja, kuten päihdekuntoutusta ja koska erityisohjaajalla on myös hyvä tuntemus vangeista, keskustelemme erityisohjaajien kanssa yhdessä, kenen kurssille tulisi osallistua ja kenelle siitä olisi eniten hyötyä. Vankilassa järjestetään toimintoja myös ostopalveluna. Koska oman henkilökunnan osaaminen eivätkä resurssit riitä kaikkeen, on tärkeää luoda myös toimivaa yhteistyötä muiden alan ammattilaisten kanssa. Juuan vankilassa ohjaaja tekee aktiivista yhteistyötä mm. Itäsuomen päihdekuntoutus Oy:n kanssa, koska he Juuan vankilan yhteistyökumppanina järjestävät Juuan vankilassa päihdekuntoutuksen kursseja. Ohjaajat sekä erityisohjaajat tekevät paljon lähityötä, joten tämän vuoksi on myös tärkeää keskustella yhdessä esiin tulleista asioista. Näin voimme parhaimmalla mahdollisella tavalla auttaa vankia etenemään omilla tavoitteillaan.

Yksi lähivuosien tavoitteita rikosseuraamuslaitoksella on työtoimintojen opinnollistaminen. Vankilan työtoimintaa pyritään kehittämään niin, että se vastaa työelämän tarpeita sekä ammatillisten ope-

tussuunnitelmien perusteita. Työtoimintojen opinnollistamisen tavoitteena on myös tehdä näkyväksi työtoiminnoissa karttuva osaaminen. Jokaisella vankilalla on yhteistyössä mukana ammatillinen oppilaitos, joka on saanut vankilaopetuksen järjestämisluvan opetus- ja kulttuuriministeriöltä. (Rikosseuraamuslaitos 2017, 7.)

Koska Juuan vankilan ohjaaja toimii myös opintojen ohjaajana, on hänellä tärkeä rooli työtehtävien opinnollistamisprosessissa. Ohjaaja toimii yhteyshenkilönä oppilaitoksen ja vankilan välillä sekä tekee tiivistä yhteistyötä myös vankilan työnjohtajien kanssa. Vankilan työtoiminnan yhteydessä vangit voivat suorittaa joko ammatillisia osa- tai kokotutkintoja. Kun vanki on suorittanut tutkinnon, myöntää tutkintotodistuksen oppilaitos. Todistus edellyttää, että oppimisympäristön tunnistamisprosessi on tehty yhdessä oppilaitoksen edustajan, tässä tapauksessa oppilaitoksen opettajan kanssa. Vanki voi myös saada työnjohtajan laatiman osaamistodistuksen, jota vanki voi jatkossa hyödyntää työhäussa sekä koulutukseen hakeutuessa, joskin tämäkin edellyttää myös työtehtävän tunnistamisprossia oppilaitoksen kanssa. (Rikosseuraamuslaitos 2017, 7.)

Ohjaaja tekee paljon työtä muiden, kuin pelkästään rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiden kanssa. Ohjaajan tehtävä on myös verkostoitua, sillä hän työssään ohjaa vankeja oikeanlaisten palveluiden piiriin. Palveluohjauksen näkökulmasta työ antaa paljon, sillä rikosseuraamuslaitoksella työskennellessä opin paljon myös muilta toimijoilta, miten saman vangin kanssa tehtävä työ eroaa omastani ja mikä on sen vaikutus päihteettömän ja rikoksettoman elämän sujuvuuteen. Asiakastyön osaamisessa on myös tärkeää osata ohjata vankeja sähköisten palveluiden parissa ja eri toimintaympäristöissä, kuten sosiaaliturvan tai hyvinvointipalveluiden selvittämisessä. Ohjaajan on työssään hallittava kunnallisen, yksityisen- sekä kolmannen sektorin palvelujärjestelmät, jotta hän voi ohjata vankia tarvelähtöisesti. (Innokylän www-sivu.) Myös sosiaalialan kompetesseihin sisältyy, että sosionomin on osattava toimia moniammatillisissa työyhteisöissä yhteistyökykyisesti.

2.3 Vuorovaikutustaidot työpaikalla

Vankeinhoito on yksi osa rikosoikeudellista seuraamusjärjestelmää. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet täytäntöönpanevat tuomioistuimen määräämät rangaistukset, jotka voivat olla vankeusrangaistuksia tai sakon muuntorangaistuksia. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet huolehtivat myös tutkintavankeuden toimeenpanosta. Ankarin keino joka Suomen seuraamusjärjestelmässä tunnetaan on vankeusrangaistus. Vankeusrangaistus on myös valtion voimakkain puuttuminen yksittäisen kansalaisen asemaan ja koskemattomuuteen. (Neiramo 2002, 34.) Vankilatyössä kohtaa usein arvoriitoja. Niitä ohjaaja kohtaa sekä vankien, että myös henkilökunnan kanssa. Oma työni pohjautuu kuntoutukseen eikä valvontaan, joten on selvää, että ristiriitoja syntyy usein myös valvontahenkilöstön kanssa. On kuitenkin osattava perustella oma kantansa vankeihin liittyvissä asioissa niin, että myös valvonta ymmärtää, minkä takia vangilla on oltava samat tasa-arvoiset ihmisoikeudet vankeustuomion jälkeen. Työtäni ohjaavat myös sosiaalialan kompetenssit, joten on tärkeää, että vangin ja ohjaajan välille syntyy luottamuksellinen, mutta myös ammatillinen vuorovaikutussuhde. Yhteistyön sujuvuus saadaan luotua silloin, kun henkilökunnan ja vankien välillä on molempia kunnioittava vuorovaikutussuhde. (Innokylän www-sivu.)

Ohjaaja tuottaa vangeille sellaista toimintaa, jotka edistävät onnistumisen kokemuksia ja tuottavat vangeille hyvänolon tunnetta. Mäkelän (1989, 72) mukaan vankilassa on luotava henkilökunnan toimesta turvallinen ilmapiiri, jossa sekä henkilökunta, että myös vangit ovat motivoituneita omaan työhönsä ja yhteistyöhön muiden kanssa. Toimintojen on oltava sellaisia, että motivaatio on enemmän sisäistä kuin ulkoista. Vaikka työstä saatava palkka, eli toimintaraha on suhteellisen pieni, kokee moni vanki, että työn ja toimintojen tuottama nopeampi ajankulu on tärkeämpää kuin itse palkka.

Rikosseuraamuslaitoksen sekä sen henkilökunnan toiminta perustuu yksityiskohtaisiin säädöksiin. Yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistusten täytäntöönpanoissa on tavoitteena, että tuomitujen valmiudet rikoksettomaan elämäntapaan lisääntyisivät sekä elämänhallinta ja yhteiskuntaan sijoittuminen edistyisi. Laitoksen tehtäviin kuuluu tuomitujen valvonta, rangaistusten sekä niistä erikseen säädettyjen rangaistusten täytäntöönpano (Laki rikosseuraamuslaitoksesta 2009, 2-3§). Näihin tavoitteisiin pääseminen edellyttää sitä, että vangit sekä henkilökunta voivat kommunikoida keskenään sujuvasti ja että vanki voi luottamuksellisesti kertoa mieltään painavista asioista. Kuntoutuspolun luominen on hankalaa, jos kommunikaatiota ei synny vangin ja työntekijän välillä.

Koska myös tuomioiden medianäkyvyys on kasvanut, on ihmisillä tietynlainen käsitys siitä, minkälaisia tuomioita tuomioistuimissa nykyisin määrää. Yleinen käsitys näyttää olevan se, että tuomiot ovat liian lyhyitä ja ehdollista vankeutta määrätään liian heppoisin perustein. Myös Hämeenlinnaan rakenteilla oleva uusi naisvankila on saanut paljon on ollut paljon esillä, sillä sinne toteutetaan uudenlaista digitaalisen oppimisen ympäristöä, joka lisää vangin oppimista ja opiskelumahdollisuuksia. Hämeenlinnan kaltaisia uudistuksia ollaan myös tuomassa muihin avolaitoksiin, josta esimerkkinä on uusi whittelist-työasema jossa avolaitoksessa rangaistustaan suorittava vanki voi vapaammin asioida. whittelist-työasema on helpottanut myös ohjaajan työtehtäviä, sillä aiempaan blacklist-työasemaan verrattuna, se ei enää suodata niin paljon verkkosivuja kuin aikaisemmin. Avotalossa käytössä oleva whittelist-työasema mahdollistaa sen, että vanki voi itsenäisesti tai yhdessä ohjaajan kanssa tehdä sosiaaliturvaan liittyviä hakemuksia, etsiä työpaikkoja tai vaikkapa hakeutua opiskelemaan.

Vankilassa työskennellessä on äärimmäisen tärkeää muistaa huolehtia omasta työhyvinvoinnistaan. Sillä on suuri merkitys myös vuorovaikutukseen vangin ja työntekijän välillä. Jos henkilökunnan työhyvinvointi ei toteudu, ei silloin omaa työtään voi toteuttaa parhaalla mahdollisella tavalla. Työ ei välttämättä fyysisesti ole kovinkaan kuormittavaa, mutta psyykkisesti se voi olla välillä hyvinkin raskasta. Vankilassa näkee monenlaisia ihmiskohtaloita, joten on äärimmäisen tärkeää, ettei töitä vie kotiin asti, vaan tekee työnsä työpaikalla ja sulkee työn päivän jälkeen ajatuksista pois. Meillä työkykyä ylläpidetään säännöllisillä tyhy-päivillä ja viikoittaisella tyhy-tunnilla, jonka saa pitää kerran viikossa silloin kun ehtii. Tätä opinnäytetyötä viimeistellessäni kuitenkin tapahtui niin, että tyhy-tunti tulee poistumaan virkaehtosopimukseen vedoten.

Vankilatyössä on paljon sellaisia kuormittavia tekijöitä jonka vuoksi työhyvinvoinnista huolehtiminen on tärkeää. Sanotaan, että resurssien puute, asiakasmäärät sekä haastavat asiakastilanteet tekevät

sosiaalialan työstä kuormittavan (Talentia 2017), samoin myös rikosseuraamuslaitoksella. Olen kuitenkin huomannut myös oman asenteen sekä työyhteisön kanssa kommunikoinnin vaikuttavan työsäjäksämiseen. On tärkeää päästä keskustelemaan työyhteisön kanssa itseään kuormittavista asioista, koska työstä johtuva pitkäaikainen ja liika stressi voi aiheuttaa fyysisiä sekä psyykkisiä oireita. Vankilatyössä työyhteisöllä on suuri vaikutus työsäjäksämiseen. Se on voimavara, jolla on suuri vaikutus työn vaatimuksista selviytymiselle. (Gruenewaldt 2005, 23-48.)

2.3.1 Kannustus ja motivointi

Vankilan henkilökunnalla on suuri vaikutus vankiin monella tapaa. Vankityössä tarvitaan paljon taitoa sekä tietoa, mutta myös persoonallinen osaaminen korostuu kohtaamisessa ja se on jopa keskeisempi asia kuin itse ammatillinen tieto tai taito, vaikka niitäkin vankilatyössä tarvitaan. Henkilökunnan vuorovaikutus näyttäytyy Rantasen, Järveläisen, Lindströmin ja Marjasen tutkimusaineistossa (2018-5.) mm. vankien kuntoutumiseen tähtäävänä ohjauksena sekä tukena. Tärkeä osa ohjaajan työtä on tukea vankia kohti rikoksetonta ja päihteetöntä elämää. Koska vankeusrangaistus on myös takaisin yhteiskuntaan integroiva prosessi, on tärkeää antaa vangilla sellaista tukea, jota vanki itse kaipaa kokevansa.

On tärkeää luoda vankiin luonnollinen luottamussuhde, sillä työntekijän persoonan merkitys korostuu vangin kanssa keskustelua käytäessä. Rantasen ym. (2018-110.) mukaan vangille on erittäin merkityksellistä, että vankilan työntekijät muistavat käyttäytyä inhimillisesti heitä kohtaan. Vaikka työtä tulisi tehdä omalla persoonallaan, täytyy silti muistaa työn turvallisuusnäkökulma, sillä vaikka vankia kohdellaan ihmisenä, hän on myös vankeusrangaistusta suorittava vanki. (Rantanen ym. 2018-110.)

3 PÄIVÄKIRJARAPORTOINTI

Kirjoittamani päiväkirjan avulla olen pystynyt refleктоimaan omaa työtäni Juuan vankilan ohjaajana. Kokemusperäinen osa muodostuu dokumentoinnistani. Koska en opinnäytetyössäni käsittele ketään henkilöä, olen jättänyt kaikista päiväkirjamerkinnöistäni pois kaikki vankeja koskevat tunnistetiedot sekä eettiseen pohdintaan perustuvat yksityisyyttä loukkaavat asiat. Opinnäytetyön empiirisessä osassa tutkimustuloksena toimivat päiväkirjamerkinnät. (Kajaanin ammattikorkeakoulun www-sivut).

Opinnäytetyöni tavoitteena oli havainnoida ja reflektoida ohjaajan työn kautta saatua ammatillista kehittymistä. Koska työskentely tapahtuu vankilassa, on äärimmäisen tärkeää pitää huolta tieto- ja henkilösuojasta. Tietoturvan sekä tietosuojan vuoksi en käsittele päiväkirjamuotoisessa opinnäytetyössäni yksittäisiä henkilöitä. Opinnäytetyön tarkoitus on ainoastaan keskittyä seuraamaan omaa ammatillista kasvua sekä oman työskentelyn kehittymistä. Opinnäytetyössä käytetty dokumentointi tallentaa tietoa omasta työskentelystä ja sen määrästä, ammatillisesta kehityksestä sekä työn muokautumisesta. Dokumentointi edesauttaa kehittämään omaa työtä oikeaan suuntaan, sillä päiväkirjan seuraaminen ja reflektointi mahdollistaa ohjauksen kehitystä vankien toimintakyvyn mukaisesti.

Dokumentoinnin avulla ohjaaja pystyy myös seuraamaan asiakasryhmän sekä muun henkilökunnan toimintaa. Päiväkirjan kirjoittaminen mahdollistaa myös oman toiminnan arviointia, sillä päiväkirjaa reflektoidessa näkee, toteutuuko rikosseuraamuslaitoksen valtakunnalliset tavoitteet omassa yksikössä. Koska vankila voi olla työympäristönä henkisesti raskas, oli tärkeää seurata työpäiväkirjan avulla myös omaa työhyvinvointia. Päiväkirjassa seurataan myös henkilökunnan välistä vuorovaikutusta ja sitä, onko se positiivista vai negatiivista. Koska työskentelyn rikosseuraamuslaitoksella täysipäiväisesti, on tärkeää, että myös opinnäytetyön tekeminen mahdollistui työskentelyn aikana, joten tämän takia valitsin päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön tekemisen.

3.1 Viikko 1

1.10 Maanantai

Olen päiväkirjaa aloittaessani työskennellyt Juuan vankilassa jo lähes viisi kuukautta. Työtehtävät ovat kasvaneet tässä ajassa jo huomattavasti, mutta suuri osa on jäänyt myös pois. Vapaa-ajan toimintojen tuottaminen on vähentynyt olosuhteiden pakosta, sillä kesän tarjoamat harrastusmahdollisuudet eivät enää syksyn saapuessa ole mahdollisia. Tämän vuoksi olin taas siinä tilanteessa, että jouduin käyttämään työaikaani vapaa-ajan toimintojen suunnitteluun.

Juuan kunnan harrastusmahdollisuudet ovat riittävät, mutta eivät kovin monipuoliset, joten syksy- sekä talvikausi tuottaa vaikeuksia keksiä uusia toimintoja jotka sopisivat myös vangeille. Otin yhteyttä Juuan liikuntatoimen vahtimestariin, sillä halusin kuitenkin joka viikolle vankilan ulkopuolelle sijoitettavaa liikunnallista vapaa-ajan toimintaa. Aluksi emme meinanneet löytää liikuntasalilta meille sopivaa vuoroa, sillä alkuillan vuorot olivat jo kaikki varattuina. Liikuntasalilta löytyi kuitenkin vuoro, mutta siinä tuotti hankaluuksia se, että vuoro kesti yhdeksään illalla. Tämä tuotti hieman hankaluuksia, sillä vankien täytyisi olla iltavahvuuslaskennan aikana paikalla, joka on samaan aikaan. Rikosseuraamusesimiehen kanssa kuitenkin sovimme, että voimme olla liikuntasalilla puoli yhdeksään asti illalla, joten tästäkin ongelmasta selvisimme.

Olen viiden kuukauden aikana oppinut, että vaikka vangit esittävätkin paljon toiveita eri vapaa-ajan mahdollisuuksista, täytyy silti muistaa, ettei heidän rutiineitaan kannata rikkoa. Vaikka toiminto olisi kysyttyä, ei osallistujia yleensä ole ollut, jos ajankohta sattuu esimerkiksi saunavuorolle. Liikuntasalin ainoa vuoro oli juuri saunavuoron aikaan, mutta vankien mielipidettä asiasta kysyessäni moni vaikkoi, ettei saunavuoron päällekkäisyys ole ongelma. Jäin odottamaan seuraavaa keskiviikkoa.

2.10 Tiistai

Heti töihin tullessani tarkastin ensimmäisenä saapuneet sähköpostit. Tästä on kehittynyt joka aamuinen rutiini, sillä sähköpostin kautta informoidaan henkilökunnalle paljon eri asioita. Koska työpiis- teet ovat jaettu moniin eri lokaatioihin, on sähköposti kätevä tapa informoida asia kaikille henkilö-

kunnan jäsenille jota asia koskee. Koska tulevana perjantaina alkaa vangeille suunnattu, itä-suomen päihdekuntoutus oy:n järjestämä päihdekurssi, vaihdoin vielä muutaman sähköpostin kurssin järjestäjän kanssa. Hän oli laittanut minulle kurssin teemat sekä sisällöt, joten katsoin ne läpi ja kuittasin, että kurssin sisältö on juuri sopiva.

Seuraavaksi kirjasin vankitietojärjestelmään kurssille osallistuvien vankien rangaistusajan suunnitelmaan osallistumisen päihdekurssille. Tämä on erittäin tärkeää, sillä rangaistusajan suunnitelma, joka on vangin henkilökohtainen suunnitelma rangaistuksen ajaksi, täytyy toteuttaa ja kirjata toteutumisesta järjestelmään. Näin myös valvontahenkilökunta näkee, että vanki osallistuu kurssille, eikä näin ollen ole muissa toiminnoissa mukana.

Olen työskentelyni aikana pyrkinyt tuottamaan muutamia uusia rutiineita vankilan arkeen. Tiistai on muodostunut jokaviikkoiseksi kirpputori-päiväksi, joten joka tiistai pyrimme iltapäiväruokailun jälkeen käymään kirpputorilla, joka sijaitsee Juuan keskustassa, muutaman sadan metrin kävelymatkan päässä vankilasta. Yleensä toimintoihin on rajoitettu osallistujamäärä, sillä vankilan autoon mahtuu vain kahdeksan vankia, mutta kirpputorille menemme kävellen ja näin osallistujamäärä on rajaton. Iltapäiväruokailun jälkeen kävimme kirpputorilla, jonka jälkeen palasimme takaisin vankilalle ja työpäiväni päättyi.

3.10 Keskiviikko

Koska liikuntasalin vuoro kestää puoli yhdeksään illalla, tulin keskiviikkona töihin vasta yhdeltätoista. Alkupäivälle ei ollut mitään tiettyä suunniteltua työtä, mutta ruokailun jälkeen käytin muutamaa vankia hoitamassa henkilökohtaisia asioita pankissa ja vaateostoksilla. Jos vanki ilmoittaa tarvitsevänsä jotain välttämätöntä, kuten uusia vaatteita, pyrin järjestämään niin, että voimme käydä hankkimassa tarvittavat tavarat. Juuassa on tarvittavat kaupat, joten kauemmaksi ei tarvitse lähteä.

Tämän jälkeen etsin vapaita asuntoja, sillä eräs vanki oli pian vapautumassa ja otti minuun yhteyttä ja pyysi, voisinko katsoa hänelle asuntoja yksityisiltä markkinoilta. Asuntoja piti kuulemma katsoa pääkaupunkiseudulta. Selvitin häneltä, minkä hintainen asunto saa enimmillään olla ja mitä muuta asuntoja etsiessä tulee ottaa huomioon. Tämän jälkeen etsin internetistä sopivimmat asunnot, tulostin tiedot ja toimitin ne vangille. Koska Juuan vankilassa pyritään edistämään vangin itsenäistä suoriutumista, hän jatkoi itse tästä eteenpäin ja soitteli asunnon tarjoajille.

Iltapäivä kului bändihuoneella, sillä muutamaa viikkoa aiemmin olimme saaneet Juuan vankilaan bändihuoneen, joka oli minun aloitteestani sinne saatu. Bändihuoneen käyttö on suosittua, sillä vankeusrangaistusta tällä hetkellä suorittaa soittotaitoisia vankeja. Kävimme kahden muun vangin kanssa soittamassa yhdessä useamman tunnin ajan, jonka jälkeen siirryin valmistautumaan liikuntasalille lähtöön.

Liikuntasali-vuoro järjestettiin nyt ensimmäistä kertaa ja ilmoittautumislistaan oli tullut kahdeksan nimeä. Olin kuitenkin tähän mennessä oppinut, että yleensä viime hetken perumisia tulee ja niin tuli

nytkin. Loppujen lopuksi liikuntasalille lähti yhteensä kuusi vankia ja ohjaaja. Tämä oli positiivinen yllätys, sillä itse uskoin osallistujia olevan vähemmän. Mietimme yhdessä vaihtoehtoja ja tulimme siihen tulokseen, että pelaamme sisäjalkapalloa. Mielestäni on tärkeää ottaa myös vankien toiveet huomioon, sillä toimintoja järjestetään heille, ei itselle. Pelit sujuivat hyvin ja sain kiitosta siitä, että sain järjestettyä vangeille vankilan ulkopuolelle sijoittuvan liikuntasali-vuoron. Uskon, että myös jatkossa toiminta tulee olemaan suosittua.

5.10 Perjantai

Perjantai-aamuna alkoi itä-suomen päihdekuntoutus oy:n järjestämä päihdekurssi. Kurssi on suunnattu vangeille, joiden rangaistusajan suunnitelmassa on tavoitteena päihteidenkäytön vähentäminen tai niistä kokonaan irtautuminen. Olin erityisohjaajan avustuksella saanut valikoitua kurssille sopivat vangit ja olin toimittanut kaikille osallistujille tiedoksiannot kurssille osallistumisesta. Olin positiivisesti yllättynyt, sillä kukaan kurssille valituista ei esittänyt minulle eriävää mielipidettä, vaikka sellaiseen heillä toki on mahdollisuus. Mielestäni vangin oma motivaatio kurssille on kaikista tärkeintä, sillä jos vangilla ei ole motivaatiota osallistumiseen, pilaa se myös muiden osallistumisen. Kun kurssi alkoi, keskustelimme kahvipöydässä jokaisen omasta motivaatiosta. Kaikki tulivat kurssille avoimin mielin, joten valinnat osuivat kohdilleen. Kurssi kesti kaksi tuntia, jonka jälkeen kurssin järjestäjän kanssa kävimme läpi kurssin tapahtumat ja seuraavan viikon sisällöt.

Ensimmäisen viikon analyysi

Olen mielestäni saanut työhöni enemmän ammattimaista otetta, sillä jokaisena päivänä tunnen oppivani jotain uutta. Koska työn sisällön olen saanut suunnitella käytännössä itse, aiheuttaa se myös paineita ja haasteita. Olen saanut omaan työhöni tietyt raamit, joiden ympärille minun toivotaan omaa työtäni kehittävän. Erityisohjaaja on jonkin verran neuvonut, mitä asioita kannattaa ottaa huomioon, mutta työtä tekemällä on oppinut suoriutumaan. Kaikista tärkeimpänä pidän sitä, että mielestäni olen saanut luotua hyvän ja avoimen luottamussuhteen vankien kanssa, joten keskustelut heidän kanssaan ovat olleet avoimia ja olen saanut otettua heidän toiveensa hyvin huomioon.

Haaste jonka olen päiväkirjassa huomannut, on se, että päiväkirja kannattaa pyrkiä kirjoittamaan jo työpäivän jälkeen. Huomasin, että tärkeitä kerrottavia asioita unohtaa melko nopeasti, jos niitä ei kirjoita nopeasti ylös. Työpäivät ovat välillä myös melko pitkiä ja se aiheuttaa haasteita jaksamisen kanssa. Jos töistä palaa vasta puoli kymmeneltä illalla, on hyvin haasteellista motivoida itseään vielä päiväkirjan kirjoittamiseen. Ensi viikolla pyrin kirjoittamaan päiväkirjat jokaisen työpäivän jälkeen.

3.2 Viikko 2

8.10 Maanantai

Olin jo usean viikon ajan käynyt sähköpostin välillä keskustelua myllyhoito-yhdistyksen tunne- ja tietoisuus-työpajan ohjaajan, Piia Sumupuun kanssa. Työpaja kuulosti itsestäni mielenkiintoiselta, joten olin mielelläni järjestämässä työpajalle sopivaa ajankohtaa. Maanantaille olimme sopineet puhelupalaverin, jossa saisimme sovittua ajankohdan, sisällöt ja osallistujamäärän. Piia oli luvannut kertoa minulle myös enemmän työpajan sisällöstä. Palaveri lisäsi mielenkiintoa entisestään, sillä olin sitä mieltä, että tunne- ja tietoisuus-työpajan tarjoamat sisällöt olisivat monille vangeille juuri sopivaa toimintaa, jo pelkästään rangaistusajan suunnitelman kannalta. Työpaja tarjosi vangeille tunne-elämän valmennusta, jossa käytiin läpi tilanteita, jotka ajavat henkilön käyttämään päihteitä. Lisäksi agendalla olivat omat vuorovaikutustaidot sekä motivaation vahvistaminen. Nopean kyselyn perusteella vangit olivat halukkaita osallistumaan tämänkaltaiseen toimintaan ja toivoivat tällaista myös jatkossa. Nämä ovat itselle mukavia yllätyksiä ja on aina mukava saada positiivista palautetta. Saa itsekkin onnistumisen tunteita, kun saa järjestää asiakasryhmälle sopivaa, rangaistusajan suunnitelman mukaista toimintaa.

9.10 Tiistai

Olin sopinut tapaavani Joensuun siniristi Ry:n työntekijöiden kanssa palaverin tiistaille. Matkustin Joensuuhun tiistaina tapaamaan siniristin toiminnanjohtajaa, joka oli ehdottanut juuan vankilaan tupakasta vieroittautumisen vertaistukiryhmää. Ryhmän tavoitteena oli keskustella tupakoinnin vähentämisestä tai sen kokonaan lopettamisesta. Keskustelun tarkoituksena oli kartoittaa vankien motivaatiota sekä halukkuutta tupakoinnin lopettamiseen.

Sovimme, että aikataulujen selvityksessä juuan vankilassa aloitaisi vapaaehtoinen vertaistukiryhmä, joka sisältäisi 6 tapaamista viikon välein. Ryhmät olisivat tunnin mittaisia ja ryhmäkoko olisi minimissään 3 osallistujaa. Koska pyhäselän vankilassa pidetyn ryhmän palaute oli ollut positiivista, sovittiin, että myös juuassa aloitetaan ryhmä vuoden 2019 aikana. Koska tupakanpolto ei ole vankiloissa kiellettyä, haluttiin ryhmä pitää täysin vapaaehtoisena, sillä pakottaminen ei ollut kenenkään mielestä järkevää. Lopputuloksen onnistumisen kannalta on tärkeää, että vanki osallistuisi ryhmään omasta tahdostaan.

10.10 Keskiviikko

Keskiviikkona oli vuorossa päihdekurssin toinen kokoontumiskerta. Yksi vangeista koki oman motivaationsa puutteelliseksi, joten ryhmä pieneni hieman. Myös toisenlaiset muuttajat, kuten toiseen vankilaan siirtyminen aiheuttaa ryhmässä osallistujamuutoksia. Näin kävi tälläkin kertaa, joten ryhmässä oli vain 4 osallistujaa. Positiivista oli kuitenkin se, että osallistujien motivaatio oli erittäin hyvä ja jokainen sai ryhmästä uusia ajatuksia. Vaikka vankeusrangaistustaan suorittavilla on usein jonkinasteinen päihdeongelma, on halu muutokseen yleinen. Juuan vankila on täysin päihteetön vankila, jossa jokainen vanki antaa sitoumuksen päihteettömyyteen ja sitä seurataan seuloilla ja puhallustesteillä. Myös avolaitoksen vapaammat olot motivoivat vankia päihteettömyyteen, joten on hyvä, että motivointia päihteettömyyteen tuetaan myös erilaisilla kuntoutusmuodoilla, kuten päihdekurssilla.

Keskiviikko-iltana oli vuorossa myös liikuntasalivuoro. Laitoin edellisenä päivänä tapani mukaan ilmoittautumislistan ilmoitustaululle, mutta nimiä listalla oli vain yksi. Ihmettelin suuresti, miten edellisviikon osallistujamäärä oli kadonnut lähes olemattomiin. Keskustelin asiasta vankien kanssa ja moni heistä kertoi, etteivät he jaksaa lähteä saunavuoron ja väsymyksen takia. Lähdimme kuitenkin vangin kanssa kahdestaan liikuntasalille, jossa pelasimme koripalloa. Muutoksia yleensä tapahtuu ja niiden kanssa pitää osata työskennellä. On tärkeää, että vaikka osallistujia olisi vähemmän, pitää myös henkilökunta lupauksensa, sillä juuri esimerkiksi liikuntasali voi olla joillekin vangeista viikon ainut ohjaajan järjestämä toiminta. Kaikki toiminnot eivät kiinnosta kaikkia, joten on tärkeää pyrkiä kehittämään omaa työtään niin, että se järjestetty toiminta olisi kiinnostavaa suuremmalle ryhmälle. Ensi viikon varalle aion pitää vankien kanssa keskustelun siitä, mitä lajeja he itse haluaisivat harrastaa, että saataisiin seuraaville kerroille enemmän osallistujia.

Toisen viikon analyysi

Toisen viikon aikana ehdin verkostoitumaan, mikä on työssäni tärkeä asia. On tärkeää järjestää vangeille myös sellaista toimintaa, johon ei itsellä riitä ammattitaito. Työpajoista sekä kursseista saan valmiuksia myös itselleni, sillä mielestäni kaikki verkostoituminen on hyvästä. Olen työskentelyni aikana mielestäni kehittänyt vankilaan jo paljon rutiineita ja työni ympärille on kehittynyt jo tietynlainen muotti, jota toteutan vankilassa viikoittain. Koska työnäni on tukea vankeja rikoksettomaan- sekä päihteettömään elämään, on tärkeää luoda sellaisia toimintoja, jossa kohtaaminen ja vuorovaikutus ovat läsnä. Oman kommunikaation merkitys on tullut enemmän esille siinä kohtaa, kun vankia motivoidaan toimintoihin. On tärkeää, että pystyn avoimesti keskustelemaan vankien kanssa kaikista asioista.

Luottamus, arvostus ja kunnioitus ovat niitä asioita, jotka ohjaajan työssä joutuu muistamaan päivittäin. Työni tärkein piirre on se, kenen kanssa ja kenelle ohjaajan työtä tehdään. Koska asiakkaani ovat vankeja, on ensisijaisen tärkeää, että he itse tulevat kuulluksi ja että heitä osataan kohdella myös yksilöllisesti. Pyrin käymään paljon avoimia keskusteluita, jotta saisin keskusteluiden kautta huomioitua myös vankien omia toiveita. Olen huomannut, että täytyy muistaa myös pitää kiinni omista ja rikosseuraamuslaitoksen periaatteista. Omat rajat ovat tärkeitä, eikä missään nimessä ole väärin pitää kiinni omista rajoistaan ja sanoa myös ei niille asioille, jotka eivät ole oman työni kannalta tärkeitä asioita. Vastuu ja valta ovat minulla itselläni.

3.3 Viikko 3

15.10 Maanantai

Maanantain työpäivän aloitin taas tuttuun tapaan sähköpostit- sekä vankitietojärjestelmän päiväkirjamerkinnot lukemalla. Olin jo aikaisemmin syksyllä ottanut yhteyttä sekä kelaan- että myös te-toimistoon yhteistyön merkeissä. Tarkoitukseni oli järjestää vangeille informaatio-tilaisuus, johon

te-palvelut sekä kela tulisivat kertomaan toiminnastaan ja siitä, mitä mahdollisia palveluita vangilla on mahdollisuus saada ennen vankilaan saapumista, vankilassaoloaikana ja sen jälkeisenä aikana. Olin huomioinut, että vangeilla ei ole paljoakaan tietoutta palveluohjauksesta ylipäätään, joten aloin järjestämään tilaisuutta.

Järjestelyjä helpotti se, että olin saanut erityisohjaajalta suorat yhteystiedot kelan sekä te-palveluiden yhteyshenkilöihin. Näin minulla säästyi aikaa, kun ei tarvinnut alkaa hoitamaan tätä asiaa yleisten palvelunumeroiden kautta.

Tänään saimme sovittua esityksien sisällöt ja päivämäärät. Molemmat lupasivat laittaa minulle esityksensä etukäteen, jotta voin tutustua siihen etukäteen. Oli hienoa huomata, että myös kelalla ja te-palveluilla riittää resursseja ja motivaatiota järjestää yhdessä tämänkaltaista tilaisuutta, sillä tämä asiakasryhmä selvästi tarvitsee tietoisuuden lisäämistä, mihin he ovat oikeutettuja ja mistä he voivat näitä palveluita saada.

16.10 Tiistai

Jo aikaisemmin syksyllä apulaisjohtaja oli kysynyt mielipidettäni siihen, olenko kiinnostunut ottamaan toimintaterapeutiksi opiskelevan harjoittelijan ohjaukseeni. Olen aina avoin kaikille ehdotuksille ja olin sitä mieltä, että harjoittelija voisi kehittää myös omaa ammatillisuuttani työelämässä. Olimme sopineet tälle päivälle palaverin, jossa harjoittelija kertoo harjoittelun tavoitteista ja siitä, miten hän aikoo niitä Juuan vankilassa suorittaa.

En pidä itseäni missään nimessä rikosseuraamusalan ammattilaisena, joten hieman epäilin, onko minulla harjoittelijalle mitään annettavaa ammatillisessa mielessä. Keskusteltuamme aiheesta, olin kuitenkin sitä mieltä, että yhdessä toimintoja kehittämällä saamme varmasti Juuan vankilaan kehitettyjä uusia toimintatapoja nimenomaan ohjaajan työskentelyyn. Ehdimme puhua arjenhallinnan työpajasta, jossa enintään neljän hengen ryhmä opettelisi arjenhallinnan taitoja, kuten ruoanlaittoa, siivousta sekä henkilökohtaiseen hygieniaan liittyviä asioita. Uskon, että saamme yhdessä harjoittelijan kanssa luotua sellaisia toimintoja, jotka kehittävät meitä molempia ammatillisesti eteenpäin.

Iltapäivällä kävimme taas perinteiden mukaisesti kirpputorilla. Kirpputorin kysyntä on kasvanut taiseisesti jokaisella käyntikerralla ja osallistujia alkaa olla kerta kerralta enemmän. Tähän on myös muodostunut selvä joukko, jotka käyvät kirpputorilla joka viikko. Kierrätyskeskus kiepin tavoitteena on kulutuksen vähentäminen sekä uudelleen käyttöön saaminen. On erittäin tärkeää, että Juuasta löytyy kirpputori, sillä siellä vangin on edullista asioida ja se hyödyttää myös kierrätyskeskus kieppiä, jonka toiminta perustuu saatuihin lahjoituksiin ja joka mahdollistaa myös pitkäaikaistyöttömien työllistymisen työharjoittelun- tai työssäoppimispaikan kautta (Juuan työttömät [www-sivu](#).)

19.10 Perjantai

Perjantaina oli vuorossa taas päihdekurssi. Tulin jo hyvissä ajoin töihin varmistamaan, että kaikki tarvittava on kunnossa. Osallistujat olivat kaikki tietoisia kurssin aikataulusta, eikä kukaan ollut sairastunut tai pudonnut vahvuudesta jostain toisesta syystä. Ehdin keittää kahvit, ennen kuin kurssin järjestäjä saapui paikalle. Olen oppinut, että kahvikuppi on hyvä motivaattori vankilassa työskennellessä. Vankien varallisuus vaihtelee, joten vankilan tarjoama kahvi edesauttaa vangin osallistumista kurssille. Nämä ovat pieniä asioita itselle, mutta vangille se voi olla suurikin motivaation lisääjä.

Olen mielestäni kehittynyt juuri näissä pienissä asioissa, joita tulee ottaa huomioon vankilassa työskennellessä. Vangit ovat asiakasryhmänä kuitenkin sen verran tuntematon käsite itselleni, että nämä pienet huomioon otettavat asiat ovat selvinneet vasta vankilassa työskentelyn aikana. Vaikka ulkoisen motivaation lisääminen ei yleensä ole pitkällä aikavälillä järkevää, on vankilassa helppo motivoida vankia vaikkapa tällä ilmaisella kahvikupposella. Koska vangit myös vaihtuvat suhteellisen usein, ei tästä synny vakiota ajattelutapaa, että vanki saisi aina jonkinlaisen palkinnon osallistuessaan toimintavelvoitteisiin.

21.10 Sunnuntai

Koska alamme pikkuhiljaa kääntyä kohti tulevaa talvea, ajattelin järjestää vielä yhteisen ulkoilupäivän. Viikonloppuisin on hyvin aikaa tehdä tämänkaltaisia aktiviteetteja, sillä silloin vangeilla on vapaata töistä ja näin ollen käytössä on koko päivä. Sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmasta ajatellen on tärkeää järjestää tervehenkisiä vapaa-ajan vietto mahdollisuuksia, jotta vanki saisi eri näkökulmia myös siviilielämäänsä.

Tällä kertaa kohteeksemme valikoitui Kolin kansallispuisto. Kolille matkustimme siksi, koska se on lähellä ja siellä on monipuolisesti tekemistä kaikille. Olin saanut sovittua vankilan johdon kanssa, että vankila tarjoaa osallistujille eväät. Mukaan lähti myös yksi vartija, sillä osallistujia oli yhteensä 15, joten tarvitsimme käyttöömmä molemmat vankilan autot. Nämä asiat ovat tärkeitä suunnitella etukäteen, joten laitoin ilmoittautumislistan jo kuukautta ennen ilmoitustaululle, jotta vartijoiden työvuorot voidaan sopia niin, että yksi vartija voi lähteä mukaan. Halusin vartijan mukaan myös siksi, koska tämä oli ensimmäinen kauemmas vankilan ulkopuolelle sijoittuva matka ja mukana oli huomattava määrä vankeja.

Aluksi kiipesimme näköalatasanteille ja katsoimme yhdessä kauniita kansallismaisemia. Vaikka eletään jo lokakuun loppupuolta, oli sää vielä selkeä ja maisevat näkyivät hyvin. Usein tässä vaiheessa syksyä on jo paljon sumua, mutta tällä kertaa onni suosi meitä. Kun olimme kävelleet ukko-kolin näköalapaikat läpi, palasimme autolle josta otimme mukaan eväät. Olin katsonut kartasta makkaranpaistolaaavan, jonne lähdimme kävelemään. Jossain vaiheessa matkaa rupesin epäilemään omaa kartanlukutaitoani, sillä matka oli pidempi kuin olin ajatellut. Pitkään muille uskoteltuani, että ”kyllä se laavu sieltä kohta vastaan tulee”, löysimme laavun. Laavu oli toki eri kuin alkuperäinen, mutta se oli ainakin rauhallinen. Paikalla ei ollut ketään muita, joten saimme olla siellä rauhassa. Tämä oli kuitenkin mielestäni hyvä asia, sillä aikaisempien kokemusteni perusteella joillekin pitkään vankilassa

olleille ulkopuolisten ihmisten välitön läsnäolo saattaa aiheuttaa kiusallisia tunteita, joten tällä tavoin pienin askelin on hyvä edetä kohti sosiaalista kanssakäymistä ja sen lisääntymistä.

Kolmannen viikon analysointi

Vaikka ohjaajan työt tuntuvat välillä toistavan itseään, tulee silti joka viikko hyvin paljon uutta asiaa. Tällä viikolla sain taas kehittää omaa työtäni, verkostoitua ja lisätä palveluohjauksen eri mahdollisuuksia vankilassa. Oli mukava huomata, että yhteistyökumppanit ottivat minut vakavasti ja kohtelivat kuin ammattilaista, vaikka itse välillä tunnenkin niin, että olen muihin verrattuna täysin tietämätön. Välillä itseä täytyy muistuttaa siitä, että olen vasta opiskelija, enkä ole työskennellyt rikosseuraamuslaitoksella vielä puolta vuottakaan. Tästä syystä on erittäin tärkeää kehittää itseään opiskelulla myös alan kirjallisuutta, jotta oppii tietämään käytännöt sekä rikosseuraamusalan säännöt ja lait.

Sosiaalialan kompetenssi ja arvot ovat mietityttäneet minua kuluneen viikon aikana. Huomaan välillä, että vankilan valvontahenkilökunta ei jaa kanssani samoja arvoja ja se välillä hieman harmittaa. En arvostele heidän työtään, joten olisi mukavaa, jos hekään eivät arvostelisi omaa työtäni. Koska järjestän vangeille myös muuta toimintaa, aiheuttaa se valvontahenkilökunnassa hieman ärtymystä. En voi tietenkään yleistää, sillä suurin osa arvostaa työtäni ja kohtelee minua hyvin. Olisi kuitenkin hienoa, jos toisten työtä ei arvosteltaisi sen perusteella, jos teen työtäni niiden arvojen, lakien ja oikeuksien mukaan, jotka ohjailevat työtäni. Ohjaajan työn päätavoitteena on kuitenkin rikosseuraamuslaitoksen strategian mukaisesti tukea vankeja kohti päihteetöntä ja rikoksetonta elämäntapaa, jakaa ja opettaa erilaisia elämänhallintataitoja, sekä integroida heitä takaisin yhteiskuntaan ja näitä huomioiden järjestän vangeille sellaista toimintaa, jotka näitä tavoitteita edesauttavat.

3.4 Viikko 4

22.10 Maanantai

Toinen erityisohjaajamme opiskelee samaan aikaan sosionomiksi ja hän aloitti tänään syventävän harjoittelun Juuan vankilassa. Tällä hetkellä hän on opintovapaalla omasta työstään, eikä työskentele erityisohjaajan työssä. Hän kertoi minulle kehittelevänsä asiakaspalauteprosessia Juuan vankilaan, jossa vapautuva vanki antaa palautetta oman tuomionsa suorittamisesta. Palaute kerätään haastattelun avulla, joten erityisohjaajamme kysyi, voisinko minä kerätä asiakaspalautteita sitten, kun prosessi on valmis. Kerroin olevani halukas, sillä kaikki työhön liittyvät uudet asiat kiinnostavat minua suuresti. Tällä hetkellä asia on kuitenkin alkutekijöissä, joten hän kertoi palaavansa asiaan, kun asia etenee.

Iltapäivällä minulle tuli mieluinen puhelu, että tilaamani uudet kuntosalilaitteet ovat saapuneet ja ne voitaisiin asentaa jo tänään. Sovimme, että asentaja tulee paikalle kahden aikaan iltapäivällä. Koska Juuan vankilan kuntosalilla osa laitteista olivat jo erittäin vanhoja, oli tärkeää saada ne vaihdetuksi

nykyaikaisiin laitteisiin sekä turvallisuuden, että myös hyvän ergonomian takia. Asentaja saapui so- vittuun aikaan ja näytin hänelle, minne uudet laitteet asennettaisiin. Tätä ennen olin jo määrännyt kaksi vankia kantamaan vanhat laitteet poistovarastoon, että uusille laitteille olisi paikat valmiina odottamassa. On mielestäni tärkeää kuulla vankeja tällaisissa asioissa, sillä he kertoivat minulle, että ovat kyselleet uusia kuntosalilaitteita jo usean vuoden ajan, sillä osa niistä oli jopa hengenvaarallisia. Sain heiltä paljon kiitosta siitä, että jaksoin ajaa asiaa eteenpäin jonka seurauksena Juuan vankilaan saatiin hankittua uusia, nykyaikaisia kuntosalilaitteita. Nämä ovat mielestäni sellaisia asioita, jotka kehittävät ohjaajan ja vankien välistä luottamussuhdetta parempaan suuntaan.

23.10 Tiistai

Tulin tänään hieman myöhemmin töihin, sillä Tiistai on muodostunut päiväksi, jolloin käymme ilta- päivällä kirpputorilla. Tämän seurauksena pääsen myöhemmin töistä, joten olen ottanut tavaksi tulla tiistaisin hieman myöhempään töihin. Liukuva työaika on mielestäni luksusta. Se antaa vapauksia, mutta myös vastuuta, sillä tuntipankki ei voi olla jatkuvasti miinuksena puolella, joten täytyy pitää huolta, että tunnit tulevat täyteen.

Kävin vangin kanssa noin tunnin mittaisen yksilökeskustelun siitä, minkälaista hänen tuleva arkensa koevapaudessa ja sen jälkeisessä siviilissä on, sekä minkälaiset arkielämän taidot hänellä on. Kes- kustelimme myös mahdollisista riskitekijöistä uusintarikollisuuden mahdollisuuteen, sillä taustalla oli ollut päihteidenkäyttöä ja riskitekijöitä lisäävä kaveripiiri. Mielestäni tämän kaltaisia yksilökeskustelut ovat tärkeitä ja yleensä näitä keskusteluja ovat pitäneet erityisohjaajat. Olen tullut kuitenkin siihen tulokseen, että jos minun ja vangin välille on muodostunut luottamussuhde, miksei hän voisi keskus- tella asioista myös minunkin kanssa. Otin asian puheeksi erityisohjaajan kanssa ja hänen mielestään tämä oli hyvä asia, sillä kaikki vangin kanssa tehtävät yksilötyöt ovat tärkeitä ja nämä ovat hyviä te- kijöitä vankeusrangaistuksen jälkeistä aikaa ajatellen.

Keskustelin päivällä myös erityisohjaajamme kanssa siitä, olenko halukas ottamaan vastuulleni van- kien opintojen ohjauksen. Aluksi epäröin, olenko tehtävään täysin kelvollinen ja olenko valmis otta- maan itselleni niin suuren vastuun. Koska erityisohjaaja lupasi neuvoa minulle työnkuvan, tartuin haasteeseen. Vastuullani tästä eteenpäin on siis vankien opiskelu, johon kuuluvat lukio-opinnot, pe- rusopetus sekä ammatilliset opinnot ja keväästä lähtien myös uusi Valma-koulutus, joka on Riverian järjestämä, ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus. (Riverian [www-sivu](#).)

Torstai 25.10.

Tänään aloin opetella uutta työnkuvaa opintojen ohjaukseen liittyen. Olin videokokouksessa muiden opinnoista vastaavien kanssa aamupäivän. Kokouksessa kävimme läpi tulevaisuuden tavoitteita, opinnollistamiseen liittyviä asioita sekä mahdollisia työssäoppimisia. Viime aikoina välillä on tuntunut siltä, että ohjaajan työtä on äärimmäisen hankala toteuttaa täällä Juuan vankilassa. Yksilökeskuste- lut, vapaa-ajan ohjaus sekä kurssien järjestäminen ovat olleet mielekkäitä työtehtäviä, mutta viime aikoina olen ruvennut kaipaamaan jotain lisäystä työtehtäviini ja opintojen ohjaus oli juuri sitä mitä

tarvitsin. Koen, että tämä tuo uutta lisäystä työpäiviini ja saan päivällekin uutta tekemistä. Opettamista tähän työtehtävään ei kuulu, sillä sen tekevät opettajat, mutta koulutehtävien teossa voin auttaa entistä yksilöllisemmin.

Iltapäivällä suuntasimme ulkoilemaan ylemmäisen alueelle. Patikoimme ulkoilureittejä usean tunnin ajan ja ehdimmepä istua jopa nuotiollakin. Paistoimme makkaraa ja keitimme pannukahvit. Nämä hetket ovat erittäin terapeuttisia myös itselle, sillä keskustelut antavat oivalluksia sekä itselleni, että myös vangeille. Moni vanki on kertonut, että nämä hetket luonnossa ovat rauhoittavia, sillä vankilaympäristö on stressaava ja joskus myös hyvin meluisa. Itsekin pidän nuotiohetkistä erittäin paljon ja on hienoa huomata, että nämä ovat muodostuneet erittäin suosituiksi aktiviteeteiksi.

Perjantai 26.10.

Yllätyksekseni vangeilla oli vapaapäivä töistä, joten ilmoitin järjestäväni yhteistä vapaa-ajan toimintaa. Kerroin, että aamupäivän vietämme halukkaiden kanssa ylemmäisen maastossa ulkoillen jonka jälkeen on mahdollisuus paistaa makkaraa laavulla. Halukkaita ilmoittautui yhteensä viisi kappaletta, joten lähdimme autolla kohti ylemmäistä. Ylemmäisen maasto on monipuolista, sillä sieltä löytyy hyviä ulkoilureittejä, marjastus- ja sienestysmahdollisuudet sekä hyviä nuotiopaikkoja. Ilma oli täydellinen ulkoiluun. Lämpötila lähenteli nollaa, joten patikoidessa ei tullut ainakaan kuuma. Eräs vanki oli tutkinut kartasta ennakkoon, mitä reittiä meidän kannattaa kiertää, jotta ehdimme vielä nuotiolle makkaranpaistoon. Kierrokseen meni hieman alle kaksi tuntia, joten meillä oli vielä hyvin aikaa jäljellä. Olin jo aiemmin hankkinut meille tällaisia retkiä varten pannukahvitarvikkeet, sillä onhan nuotiolla tehty pannukahvi jo itsessään elämys. Mielestäni tällaiset pienet asiat ovat merkitykseltään hyvinkin suuria, sillä raittiissa ulkoilmassa liikkuminen, makkaranpaisto sekä pannukahvin nauttiminen ovat terapeuttista toimintaa ja se kohentaa mielialaa.

Neljännän viikon analysointi

Yksilökeskusteluiden aloittaminen oli minulle mukava lisä nyt jo vakiintuneisiin työtehtäviini. Yksilökeskustelut lisäävät mielestäni ammatillista osaamistani, sillä sitä kautta opin myös paremmin, mitä esimerkiksi motivoiva keskustelu käytännössä tarkoittaa ja miten sitä käytetään työssä. Keskustelu lisää myös luottamussuhdetta entuudestaan, joka tässä työssä on äärimmäisen tärkeää. Silti välillä tuntuu siltä, että työ on yksitoikkoista ja ei kovinkaan haastavaa, mutta uskon sen silti tarjoavan haasteita tulevaisuudessa, kunhan itse otan enemmän vastuuta työssäni. Ala on minulle edelleen aika tuntematon, joten ajan kuluessa uskon sen tarjoavan minulle enemmän haasteita sekä ammatillista kehitystä.

3.5 Viikko 5

Maanantai 29.10

Viides viikko käynnistyi opintojen ohjauksen merkeissä. Tällä hetkellä Juuan vankilassa opiskelee 3 lukio-opiskelijaa. Lukio-opetus toteutuu videoyhteyden avulla, jossa näytön toisella puolella opettaja opettaa vangeille lukion eri aineita. Etäyhteys on avannut monia uusia koulutusmahdollisuuksia, sillä se säästää huomattavan määrän resursseja, kun jokaisessa yksikössä ei erikseen tarvitse olla vankilaopettajia, vaan samat opettajat opettavat kaikille suomen vankiloiden opiskelijoille. Mielestäni on tärkeää, että vankeusrangaistuksen aikana on mahdollista myös opiskella, sillä vankeusaika voidaan näin käyttää hyödyksi.

Opintojen ohjaus on äärimmäisen palkitsevaa, sillä sitä kautta myös vangin onnistumiset tulevat näkyvämmäksi. Haasteita opintojen ohjaukseen luovat sähköinen oppimisympäristö, koska esimerkiksi opiskeluun tarkoitettu tietokoneen käyttö ei ole kaikilla hallussa. Tämän takia tietokoneen käyttöä tulee yhdessä ohjaajan kanssa opetella. Tietokoneenkäytön perusteet ovat onneksi helppoa opettaa, sillä itsellä ne ovat hyvin hallussa. Tässä on oltava kärsivällinen ja rauhallinen, sillä vangeilla ei välttämättä ole kovinkaan paljon, jos ollenkaan kokemusta tietokoneen käytöstä.

Tiistai 30.10

Tiistai-aamulle olimme sopineet opintovapalla olevan erityisohjaajan kanssa, että käymme läpi tulevaa asiakaspalautte-prosessia ja niihin liittyviä haastattelukysymyksiä. Erityisohjaajamme oli saanut työnsä jo loppuvaiheeseen, jolloin jäljellä oli enää kysymysten mahdollinen tarkennus ja tiivistys. Saimme asiakaspalautteeseen liittyvät haastattelukysymykset valmiiksi ja sovimme, että aloitan haastattelut heti, kun ne on hyväksytetty johtajalla.

Haastattelut tehdään vapautumisen kynnyksellä olevalle vangille. Vanki tiedotetaan asiasta hyvissä ajoin ennen haastattelua ja tiedottamisen vaiheessa kysytään, haluaako vanki antaa palautteensa suullisesti vai kirjallisesti. Erityisohjaajamme teki haastattelukysymyksiin kirjallisesti vastaaville lomakkeen, johon he saavat vastata itsenäisesti. Kysymykset liittyvät vankilaan ja sen toimintaan, kuten ruokahuoltoon, kuntoutukseen, asumiseen ja henkilökunnan kanssa asioimiseen.

Keskiviikko 31.10

Koska nykyaikana kaikenlainen asiointi hoituu pääasiassa verkossa, on tärkeää, että omistaa verkkopankkitunnukset. Jotta pankkiasiointia voidaan ylipäättään toteuttaa, täytyy henkilön omistaa myös henkilöllisyystodistus. Lähdimme kahden vangin kanssa aamulla Nurmeksen poliisiasemalla hoitamaan henkilöllisyystodistus-asiat kuntoon. Molemmille myönnettiin tätä varten toimeentulotuen maksusitoumus. Vaikka nämä asiat tuntuvat ovat itselle aivan selviä asioita, ei se kaikille niin ole. Monellakaan vangilla ei ole voimassaolevaa henkilöllisyystodistusta eikä verkkopankkitunnuksia, jolloin esimerkiksi kelan kanssa asiointi Juuasta käsin hankaloituu todella paljon. Käytännössä kaikki kela-asiat hoidetaan nykyisin verkossa, ainakin Juuassa, sillä täällä ei ole kelan konttoria.

Sähköinen asiointi on nykyaikaa, joten on tärkeää myös opettaa vangeille atk-taitoja. Olen ottanut vankeja yksilöohjaukseen aina kun tarvetta sille ilmenee. Usein vanhempien vankien atk-taidot ovat

puutteellisia tai lähes olemattomia. Iltapäivällä opettelimme erään vangin kanssa sähköisten verkkopalveluiden käyttöä. Vanki ei ollut koskaan käyttänyt tietokonetta, joten ohjaus oli syytä aloittaa tietokoneenkäytön perusteista. Yllätyksekseni vanki oppi käytön nopeasti. Pääsimme nopeasti opettelemaan itse verkkopankin käyttöä. Sovimme, että ennen hänen vapautumistaan käytämme hänen kanssaan tietokonetta säännöllisesti, että toimiminen tietokoneen kanssa tulee tutuksi.

Torstai 1.11.

Torstain työpäivä kului käytännössä tietokoneen ääressä, sillä tein rangaistusajansuunnitelman seurantaan. Tarkistin vankien rangaistusajansuunnitelmien toteutumia, eli niitä asioita joita laitoksessa toteutetaan. Omalle vastaanotolle olin varannut ajan kahdelle vangille. Kävimme vankien kanssa läpi heidän omia rangaistusajansuunnitelmia ja katsoimme, miten asiat heidän kanssaan ovat edenneet. Nämä ovat erittäin tärkeitä toteuttaa, sillä ransuja tulee seurata säännöllisin väliajoin ja näin saadaan sekä henkilökunnalle- että myös vangille tietoon, mitä asioita tulee tehdä ennen vangin vapautumista siviiliin.

Iltapäivällä suuntasimme kahden muun vangin kanssa bändihuoneelle soittamaan. Tällä hetkellä vankilassa on muutama äärimmäisen taidokas soittaja, joten bändihuoneella vierähti aikaa lähes kolme tuntia ja lähdin töistä vasta myöhään illalla. Kaikilla meistä on hyvin samankaltainen musiikkimaku jonka vuoksi tuttujen kappaleiden löytäminen on vaivatonta. Musiikki on hyvä harrastus myös vangeille. Myös siellä saa käsiteltyä omia ajatuksiaan musiikin kautta, sillä musiikin kuuntelu sekä soittaminen vaikuttavat ihmisen mielialaan ja vireystilaan. On hyvä, että Juuan vankilassa on muitakin harrastusmahdollisuuksia, sillä esimerkiksi punttisali ei ole kaikille mielekästä.

Perjantai 2.11.

Päihdekurssi jatkui tänään. Aamulla menin ajoissa töihin ja tarkistin, että kaikki vangit ovat terveinä ja että kaikki muistavat tulla paikalle. Varmistin myös, että kaikki on pt-tilassa valmiina ja laitoin kahvit tippumaan. Kurssin ohjaaja tuli paikalle ja odotin siihen asti, että kaikki ovat paikalla. Minun itseni ei tarvitse olla paikalla kurssin aikana, sillä sovimme kurssin ohjaajan kanssa, että on varmaan parempi, ettei vankilan oma henkilökunta ole kurssin aikana paikalla, jolloin luottamussuhde ohjaajaan syntyy helpommin.

Perjantait ovat mukavia, sillä koska olen yleensä tehnyt jo viikolla tunteja sisään, pääsen lähtemään töistä aikaisemmin. Huolehdin kurssin loppuun ja tein vielä kierroksen asuinosa-astolla jossa yleensä jollain vangilla on jonkinlaista asiaa. Tänään kuitenkin ei kenelläkään ollut tarvetta keskustelulle, joten leimasin itseni ulos ja lähdin kotiin.

Viidennen viikon analyysi

Työtehtävät ovat laajentuneet vauhdilla. Aluksi kuvittelin työni olevan vaan lähinnä vapaa-ajan ohjausta ja käytännön lähityötä, mutta on ollut äärimmäisen mukava huomata, että työ on muutakin.

Työssä pääsen haastamaan itseäni sekä kehittymään ammatillisesti ja jatkoa ajatellen myös työnantajan tarjoamat koulutukset tulevat lisäämään omaa työnkuvaani ohjelmatyön merkeissä.

Viiden viikon aikana olen oppinut pitämään työstäni entistä enemmän, joka on hienoa, sillä kun viihdyn työssäni, kasvattaa se motivaatiota entisestään. Rikosseuraamuslaitoksella annetaan vapaat kädet kehittää omaa työtään, mutta täytyy muistaa, että se tuo myös vastuuta. Henkilökunnan kanssa kommunikointi on helppoa ja työtoverini ovat mukavia. Olen päässyt hyvin sisään Juuan vankilan työyhteisöön ja mikä tärkeintä, myös vankien kanssa toimiminen on ollut helppoa. Tulevaisuudessa haluaisin kouluttautua lisää päihdetyöhön liittyen, sillä olisi tärkeää, että voisin itsekkin tehdä päihdetyötä laajemmin. Toki nykyäänkin päihdetyöhön liittyvät keskustelut ovat yleisiä, mutta haluaisin syventyä enemmän päihdetyöhön.

3.6 Viikko 6

Maanantai 5.11.

Maanantain aloitin totuttuun tapaan katsomalla saapuneet sähköpostit. Myllyhoitoyhdistyksen tunne- ja tietoisuus-kurssin ohjaaja oli varmistellut minulta vielä viimeiset päivämäärät ennen kurssin alkua. Pidimme hänen kanssaan heti aamusta puhelinalaverin jossa sovimme käytännön asioista. Sovimme, että kurssi järjestetään kahden viikon päästä torstaina, 22.11. Tämän jälkeen tarkistin vielä osallistujien rangaistusajansuunnitelmat läpi ja laitoin heille tiedoksiannot kurssista. Tiedoksiannot toimitin jokaisen omaan lokeroon ja kävin vielä jokaiselle henkilökohtaisesti asiasta ilmoittamassa, että kaikki ovat varmasti asioista tietoisia.

Iltapäivän puolella autoin vartijoita käyttämällä vankeja kaupassa. Kauppapäivät ovat pääsääntöisesti maanantaisin ja perjantaisin. Vangeilla on viikonloppuisin omatoimiruokailu, joten vankeja käytetään kaksi kertaa viikossa kaupassa ostamassa ruokatarvikkeita. Työtehtäviini ei kuulu valvonnan tehtävät, mutta yleensä olen joutanut pyydettyä. Välillä valvonnan puolelta voi myös tulla pyyntöjä esimerkiksi vankikuljetukseen Pyhäselän suljettuun vankilaan ja mielelläni niihin myös suostun, sillä silloin pääsen näkemään myös suljetun vankilan toimintaa.

Tiistai 6.11.

Lähdin tänään aamusta hankkimaan uusia vankien vapaa-ajan toiminnoissa tarvittavia välineitä. Olin aikaisemmin tehnyt tarjouspyynnöt uuteen biljardipöytään ja siitä uupuivat vielä kepit. Onneksi Juuan kylältä löytyy urheilutarvikeliike joten suuntasin tuttuun tapaan Sportiaan asioimaan. Olen yrittänyt työni kautta myös verkostoitua paikallisten yritysten kautta, sillä mielelläni hankin tarvittavat tavarat paikallisten yritysten kautta. Pienempiä hankintoja ei tarvitse kilpailuttaa, joten tällä tavoin tuetaan pienempiä paikallisia yrityksiä. Myös mahdolliset takuunalaiset huoltotoimenpiteet hoituvat helpommin kun tavarat on hankittu paikallisista yrityksistä. Iltapäivä meni yksilökeskustelujen parissa.

Keskiviikko 7.11.

Keskiviikkona aloitan yleensä työvuoron myöhemmin iltapäivällä, sillä työvuoro kestää liikuntasali-vuoron takia iltakahdeksaan asti. Tulin työvuoroon kahdeltatoista, sillä olimme sopineet moniammatillisen työryhmän palaverin kello 13:00. Pidimme vangin rangaistusajansuunnitelman seurantapalaverin, jossa paikalla olivat: apulaisjohtaja, rikosseuraamusesimies, erityisohjaaja ja minä. Palaverissa sovimme vangin tulevaisuutta koskevista asioista kuten opiskelusta, työtehtävistä ja aikaistetusta loma-ajasta. Palaveri sujui hyvin ja kaikki olivat lopputulokseen tyytyväisiä. Mielestäni nämä palaverit ovat tärkeitä, sillä kun palaveriin osallistuu johtaja, valvonta ja kuntouttavan puolen henkilökunta, tulee asiat kerralla kaikille osapuolille selviksi eikä päätöksistä tarvitse erikseen ilmoitella sähköpostitse tai puhelimitse.

Iltapäivällä suuntasimme kahdeksan miehen voimin liikuntasalille, jossa huomasimme, että salivuorot tältä päivää oltiin peruttu siellä järjestettävän teatterinäytöksen vuoksi. Näistä harvemmin tulee mitään ilmoituksia esimerkiksi sähköpostitse, joten ohjaajalla on hyvä olla varasuunnitelma valmiina. Suuntasin auton takaisin vankilalle ja ilmoitin, että tänään järjestetään ylimääräinen kirpputorilla käynti. Halukkaita ilmaantui useita, joten ehdimme vielä hyvin kävellen kirpputorille. Onneksi Juuan kylällä on myös laadukas kirpputori, jota ylläpitää Juuan työttömien yhdistys. Sieltä vangit voivat ostaa edullisesti vaatteita, elokuvia ja musiikkia. Sieltä löytyy myös muuta tarpeellista tavaraa, kuten esimerkiksi keittiötarvikkeita.

Torstai 8.11.

Päihdekurssi järjestettiin poikkeuksellisesti torstaina, sillä kurssin ohjaaja oli estynyt tulemaan perjantaina. Itse olin unohtanut tämän täysin, mutta onneksi saavuin töihin ajoissa ennen kahdeksaa vaikka alun perin suunnitelmassa oli tulla vasta kymmeneen, sillä tuntipankkiini oli kertynyt ylimääräisiä tunteja. Onneksi kurssin ohjaaja soitti matkalta ja kertoi myöhästävänsä hieman ja tällöin selvisi, että olin unohtanut kurssin. Tämän jälkeen etsin vangit käsiini osastolta ja kerroin kurssin olevan tänään. He kertoivat tietävänsä tämän, sillä olivathan he kuulleet siitä jo edellisellä kerralla. Onneksi kaikki eivät ole niin huonomuistisia kuin minä.

Loppupäivä kului vangin asuntoasioita hoitaessa ja kelan toimeentulotukihakemuksen tekemisen avustamisessa. Olen työssäni huomannut sen, että monelle vangille sähköinen asiointi on vaikeaa. Esimerkiksi kelan tukien hakeminen on monelle täysin tuntematonta ja siinä monet vangit tarvitsevat apua.

Kuudennen viikon analyysi

Tässä viikossa ei ollut mitään uutta ja erikoista. Rutiinit alkavat löytyä ja työt helpottuvat kun tietää mistä mikäkin vastaus löytyy. Olen mielestäni oppinut hallitsemaan hyvin oman työnkuvani, vaikkakin vielä viikoittain joudun pyytämään apua kollegoiltani. Olen myös huomannut sen, että mieluum-

min kysyn neuvoa viisaammilta, koska muuten asiaa selvittäessä työaikaa kuluu täysin turhaan säättämiseen. Yleensä oikean vastauksen saa huomattavasti nopeammin, kuin jos itse sitä selvittäisin. Monesti vankeihin liittyvät asiat, kuten vaikka poistumislupien puollot täytyy perustella vankeuslailla, jonka vuoksi on tärkeää, että asiat ovat selkeästi perusteltuja.

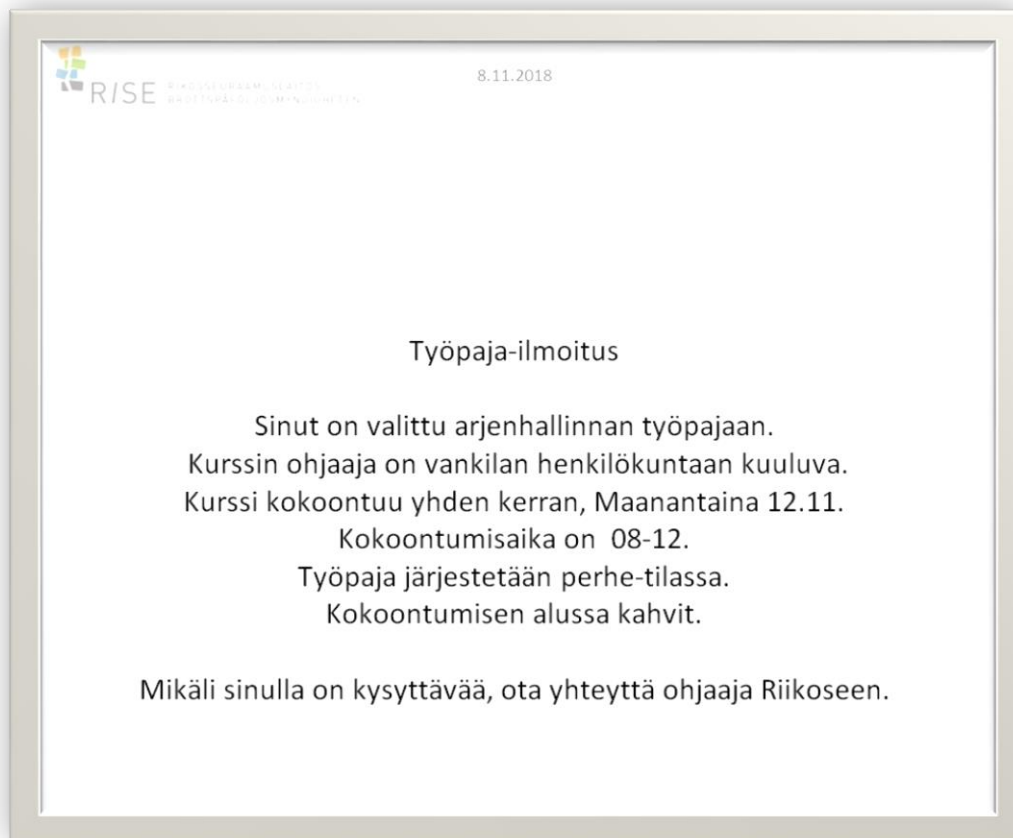
3.7 Viikko 7

Maanantai 12.11

Maanantaille olin sopinut muutaman vangin kanssa, että opettelemme yhdessä mitä kaikkea sujuvaan arjenhallintaan kuuluu. Suunnittelin viikonlopun aikana yksinkertaisen ja halvan menun, jonka yhdessä maanantaina arjenhallinnan ryhmässä valmistimme. Halusin, että kokonaisuus on edullinen sekä helppo valmistaa. Otin työpajaan sellaisia vankeja joilla on haasteita arjenhallinnassa. On äärimmäisen tärkeää, että vapauduttuaan vanki kykenisi selviytymään omassa arjessaan sujuvasti. Laitoin jokaiselle valitulle edellisellä viikolla ilmoitukset lokeroihin työpajaan osallistumisesta.

Harjoittelimme yhdessä asunnon siivoamista, ruoanlaittoa sekä puhuimme kaikesta siitä, mitä sujuvaan arjenhallintaan kuuluu. Ruoanlaitto sujui hyvin, sillä moni vanki piti siitä, että reseptit olivat helppoja lukea ja valmistaa. Lisäksi kerroin vinkkejä, miten esimerkiksi sipuli on helppo pilkkoa pieneksi. Koska olen aikaisemmalta ammatiltani ravintolakokki, hyödynnän sitä uudessa ammatissani mielelläni. Vankilassa ruokaa tehdessä tulee ottaa myös huomioon se asia, että mitä vangilla itselleen saa olla hallussa. Siksi esimerkiksi hiivan käyttöä tulee valvoa, sillä sitä vanki ei saa haltuunsa.

3.7.1 Ilmoitus työpajasta

3.7.2 Arjenhallinnan työpajan menu:

Peltileipä**Ainekset**

n. 16 palaa

5dlvettä

1/2dlsiirappia

2tl suolaa

1ps(11g)kuivahiivaa

n. 12dl 3-viljan sämpyläjauhoja

1/2dl rypsiöljyä

Pinnalle

kauraleseitä

Valmistus

30 - 60 min

1. Kuumenna vesi hieman kädenlämpöä lämpimämmäksi (noin 42 asteiseksi). Lisää veteen joukkoon siirappi ja suola. Sekoita hiiva hiivaleipävehnä jauhoihin ja lisää seos nesteeseen. Alusta taikinaan sämpyläjauhot vähitellen. Lisää rasva alustamisen loppuvaiheessa. Taikina saa jäädä pehmeäksi. Anna taikinan kohota noin 15 minuuttia.
2. Kaada taikina jauhotetulle pöydälle ja vaivaa taikinasta isot ilmakuplat pois. Kauli taikina suoraan leivinpaperin päällä uunipannun kokoiseksi levyksi.
3. Siirrä levy uunipannuun. Ruuduta taikina taikinapyörällä neliöiksi ja edelleen kolmioiksi. Anna leivän kohota liinalla peitetynä vedottomassa paikassa noin puoli tuntia.
4. Voitele leipä vedellä ja ripottele pinnalle kauraleseitä. Paista 200-asteisen uunin alimmalla tasolla noin 20 minuuttia. Siirrä kypsä peltileipä jäähtymään leivinritilälle.

Kinkku-pastasalaatti

Kinkku-Pastasalaatti

2 dl pastaa
150 g savukinkkua
1 keltainen paprika
puolikas kurkku
1 omena
½ pussia pakasteherneitä

Kastike:

1 prk kermaviiliä
1 rkl sinappia
½ dl persiljaa hienonnettuna
1 tl suolaa
riippaus mustapippuria

Valmistus:

Keitä pasta pakkauksen ohjeen mukaan. Huuhdo kylmällä vedellä, valuta ja jäähdytä.

Leikkaa kinkku, paprika, kurkku ja omena pieniksi kuutioiksi. Yhdistä aineet salaattikulhossa

Sekoita kastikkeen aineet. Lisää salaattiin. Anna maustua pari tuntia ennen tarjoilua.

Makkarakeitto

Makkarakeitto

2 rkl tomaattipyre
Lenkki (sininen, uuni tms.)
n. 300g Perunaa
n. 100g porkkanaa
½ ps pakasteherne
2 kpl sipuli
Suola
Pippuri
Sokeri/Hunaja/Siirappi
Lihaliemi
Persilja

Valmistus:

1. Kuori ja pilko perunat, sipuli- sekä porkkana. Laita vedenkeittimeen litra vettä ja pistä keitin päälle.

2. Laita kattila liedelle ja käännä liesi kuumimpaan asentoon. Lisää kattilaan n. 2rkl öljyä ja anna sen kuumentua. Lisää kattilaan peruna, sipuli ja porkkana. Kuullota niitä kattilassa. Lisää n. 2rkl tomaattipyrettä ja 1 rkl hunajaa ja kuullota vielä hetki.

3. Kaada kuuma vesi vedenkeittimestä kattilaan ja lisää lihaliemikuutio. Kaada keiton sekaan makkarat. Lisää vettä tarvittaessa. Lisää keittoon mustapippuria oman maun mukaan.

4. Kun perunat ja porkkanat ovat melkein kypsiä, lisää suola ja tarkista maku. Lopuksi lisää pilkottua persiljaa.

3.8 Viikko 8

Maanantai 19.11.

Lähdimme aamulla ottamaan kolmen vangin kanssa passikuvia paikalliseen elektroniikkaliikkeeseen, sillä tarkoituksena oli myöhemmin tämän jälkeen lähteä kohti nurmeksien poliisiasemaa hankkimaan henkilöllisyystodistuksia. Monella vangilla ongelmaksi koituu se, etteivät he omista henkilöllisyystodistuksia, eivätkä he näin ollen myöskään saa hankituksi esimerkiksi pankkitunnuksia. Jos henkilöllä ei ole olemassaolevaa henkilöllisyystodistusta eikä pankkitunnuksia, kaikki asioiminen hankaloituu. Tämän vuoksi heti tuomion alussa on tärkeää selvittää, onko vangilla voimassa oleva henkilöllisyystodistus sekä pankkitunnukset. Vapautumisen yhteydessä asunnon hankinta helpottuu huomattavasti, kun esimerkiksi asumis- ja toimeentulotukihakemukset voi jättää suoraan kelan asiointipalvelussa.

Kun passikuvat oltiin saatu otettua, suuntasimme Nurmekseen jossa vierähti useita tunteja. Matkustusaikeihin kului lähes kaksi tuntia ja poliisilaitoksella toiset kaksi tuntia. Loppupäivän aikana kirjasin vankitietojärjestelmään jokaisen vangin omaan rangaistusajansuunnitelmaan, että henkilölle on haettu henkilöllisyystodistusta. On tärkeää kirjata nämä asiat järjestelmään, jolloin henkilökunta voi jatkossa tarkastaa sieltä, onko vangilla voimassaolevaa henkilöllisyystodistusta.

Tiistai 20.11.

Tiistaina osalla vangeista oli koko päivä vapaata, sillä telttahallin työpuoli oli kiinni. Jos työtoimintaa ei ole, pyrin järjestämään vangeille jotain mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Ilmoitin suunnitelmistani ja kerroin, että tänään järjestetään aamupäivällä ylimääräistä vapaa-ajan toimintaa. Toiminta sijoitettiin tuttuun ylemmäisen maastoon. Keräsimme mukaan nokipannun sekä vesiastian jonka jälkeen kirjasin lähtijöille poistumisluvut. Ennen ylemmäiselle siirtymistä kävimme kaupassa ostoksilla, josta jokainen pystyi halutessaan ostamaan makkaraa tai muuta grillattavaa mukaansa, sillä ylemmäisellä on äärimmäisen hyvin ylläpidetty nuotiopaikka sekä laavu. Perille päästyämme viritimme nuotiotulet jonka jälkeen jokainen sai käydä halutessaan vapaasti ulkoilemassa, esimerkiksi kävelyllä. Keli oli mainio, joten viihdyimme ylemmäisellä lähes neljä tuntia. Näiden ulkoiluhetkien aikana minun ja vankien välille muodostuu huomattavasti luonnollisempi keskusteluyhteys, kuin vankilan sisäpuolella. Nuotiolla istuttaessa ilmapiiri on vapautuneempi ja keskustelun aiheet vaihtelevat arkisista asioista henkilökohtaisempiin.

Iltapäivällä lähdimme vielä totuttuun tapaan käymään kirpputorilla, jonka jälkeen kirjasin tarvittavia merkintöjä vankitietojärjestelmään ja vaihdoin muutaman sanan valvontahenkilökunnan kanssa. Iltapäivät ovat usein hyviä hetkiä keskustella asioista myös valvonnan kanssa, sillä silloin vartijoiden työtilan edustalla ei ole ylimääräistä liikehdintää. Kerroin heille omista havainnoistani, mitä keskustelujen yhteydessä vankien kanssa on tullut esille. Kaikkeaa en tietenkään kerro, sillä osa keskusteluista on hyvin luottamuksellisia, mutta niistä asioista kerron, jotka voivat olla esimerkiksi uhka laitosturvallisuudelle.

Torstai 22.11.

Olin sopinut myllyhoitoyhdistyksen ohjaajan kanssa tälle päivälle tunne- ja tietoisuustaitojen työpajan tälle päivälle. Olin jo aiemmin valinnut kurssin osallistujat sekä tiedottanut siitä osallistuville vangeille. Tällä kertaa valintani yllätti positiivisesti, sillä kukaan osallistujista ei perunut tuloaan. Yleensä joukosta löytyy aina yksi tai useampi, jotka eivät halua toimintaan osallistua. En halua lähteä siihen, että pakottaisin ketään toimintoihin, sillä se voi tehdä haittaa ryhmän onnistumiselle. Jos vangilla itsellään ei ole lukuisista keskusteluista huolimatta motivaatiota osallistua, jätän hänet mieluummin ryhmästä pois.

Otin ohjaajan vastaan sovittuun aikaan ja näytin hänelle tilat, jossa työpaja järjestetään. Autoin käytännön järjestelyissä jonka jälkeen sovimme vankien kanssa yhteiset toimintatavat, kuten tauot ja

niiden pituudet. Kysyin vangeilta, haluavatko he minun osallistuvan työpajaan, mutta he eivät nähneet sille tarvetta. Ohjaaja oli myös sitä mieltä, että minä voin poistua tekemään omia töitäni siksi ajaksi kun työpaja on käynnissä. Kävin kuitenkin välillä tarkistamassa, että kaikki varmasti sujuu. Kävimme työpajan jälkeen kurssin ohjaajan kanssa lounaalla, jossa keskustelimme työpajan tapahtumista. Vangeilta saatu palaute oli hyvää ja tätä toivottiin myös jatkossa. Rikosseuraamuslaitos tekee myllyhoidon kanssa yhteistyötä, joten uskon, että myös jatkossa Juuan vankilassa tullaan heidän toimestaan tällaisia työpajoja järjestämään.

Kahdeksannen viikon analyysi

Viikko sujui aikalailla samalla tavalla kuin aikaisemmatkin viikot. Mitään uutta ja mullistavaa ei tapahtunut, mutta pääsin taas verkostoitumaan yhden uuden yhteistyökumppanin kanssa, joka on minulle sekä oman työni kannalta tärkeää. Pysin aktiivisesti etsimään toimijoita, jotka voisivat järjestää vangeille sopivia työpajoja tai kursseja, koska en itse en kaikkia kuntouttavia toimintoja pysty järjestämään. Olen saanut hyvää palautetta omalta työyhteisöltäni työstäni, joka motivoi itseäni sekä auttaa jatkamaan entistä paremmin oman työn kehittämistä.

Omassa työssäni tärkeä asia muistaa on vankien ja itseni välinen luottamussuhde. Jos vanki haluaa keskustella jostain asiasta joka hänen mieltään askarruttaa, täytyy minun tarkkaan punnita, onko siitä tarvetta kertoa muulle henkilökunnalle. Jos koen, että vanki haluaa keskustella kanssani luottamuksellisesti, sen myös täytyy olla luottamuksellista. Ainoastaan silloin, jos kyse on laitosturvallisuuden vaarantumisesta, kerron silloin havainnoistani muulle henkilökunnalle. Olen omasta mielestäni tehnyt paljon työtä luottamussuhteen luomiseksi, joka on yksi tärkeimmistä asioista omassa työssäni ja sen vuoksi koen tärkeänä, että myös jatkossa vankien sekä itseni välillä säilyy avoimuus ja luottamuksellisuus.

3.9 Viikko 9

Maanantai 26.11.

Tälle päivälle olin suunnitellut arjenhallinnan päivän kestävän kurssin. Edellisellä kerralla teimme koko menun, mutta koska ryhmäläisiltä tuli toiveena lasagnen teko, sovimme tekemämme vain pääruoan, sillä lasagnen tekeminen alusta loppuun vaatii paljon aikaa. Ryhmä oli sama kuin edellisellä kerralla, osittain myös sen vuoksi, että tarvetta arjenhallinnan opettelulle muilla vangeilla ei omien sanojensa mukaan ollut.

Kokoonnuimme aamukahdeksalta perhetapaamistilaan. Aloitimme aamun kahvilla, jonka jälkeen katsoimme läpi päivän reseptit ja työvaiheet. Lasagnen teossa oli jokaiselle jotain tekemistä, joten kenenkään ei tarvinnut katsoa sivusta muiden tekemistä. Yksi teki valkokastikkeen, toinen bolognesen ja kolmas pilkkoi sipulit sekä teki salaatin. Olin suunnitellut itse reseptit joita käytimme.

3.10 Menu

Lasagne

Ohjeet

- Voitele vuoka
- Nostele ensin vuoan pohjalle bolognesea, jonka jälkeen lisää sen päälle bechamelia. Tämän päälle lasagne-levyt.
- Toista, kunnes valmista. Viimeisen kerroksen päälle ei tule levyjä, vaan bechamel jää päällimmäiseksi.
- Ripottele päälle juustoraastetta ja laita vuoka 180c uuniin n.40min.
- Kokeile haarukalla, ovatko levyt pehmenneet.

Bolognese

Ohjeet

Raaka-aineet:

2prk tomaattimurska

2rkl tomaattipyre

400g jauhelihaa

1sipuli

2dl lihaliemi

2 valkosipulin kynsi

3tl suolaa

mustapippuria

- lisää kattilaan 2rkl öljyä
- kuullota sipulia kattilassa, lisää lopuksi valkosipuli.
- lisää joukkoon jauheliha ja paista, kunnes kypsää
- lisää joukkoon tomaattipyre ja freesaa vielä hetki. Tämän jälkeen lisää tomaattimurska ja lihaliemi. Lisää mustapippuri.
- Anna poreilla miedolla lämmöllä. Mitä pidempään hauduttaa, sitä parempi kastike. Lisää lopuksi suola.

Bechamel-kastike

Ohjeet

Raaka-aineet:

50g voita

3rkl vehnä jauho

1l maitoa

2tl suolaa

mustapippuria

- Sulata voi kattilassa, lisää vehnä jauhot.
- Sekoita tasaiseksi ja anna pulpahtaa.
- Ota kattila pois liedeltä ja kaada maito sekaan vispilällä kokoajan sekoittaen.
- Kun seos on tasainen laita kattila takaisin liedelle. Muista sekoittaa niin kauan että kastike saostuu ja alkaa kiehua.
- Anna poreilla miedolla lämmöllä n. 10 minuuttia että vehnä jauhot ovat kypsyneet.
- Mausta kastike suolalla ja valkopippurilla.

Kurssi sujui mallikkaasti ja lasagnesta tuli syötävän hyvää. Ryhmähenki oli erittäin hyvä ja kaikilla oli tarpeeksi tekemistä. Palaute oli hyvää ja vangit kertoivat, miten he olivat kuvitelleen ruoanlaiton

olevan tylsää ja että se vaatii paljon vaivaa. Annoin reseptit kaikille mukaan, että he voivat halutesaan tehdä samoja ruokia viikonlopun omatoimiruokailussa.

Minulle on tärkeää, että vankien kanssa tehdään sellaisia ruokia jotka ovat edullisia ja ravitsevia. Yritän valistaa vankeja siitä, miten itsetehty on aina moninkerroin edullisempaa ja parempaa kuin valmisruoat. Lisäksi ruoanlaitossa on muitakin positiivisia vaikutuksia, sillä sen kautta vanki saa onnistumisen tunteita kun ruoka onnistuu ja on maukasta. Itse nautin ruoanlaitosta hyvin paljon ja yritän saada myös vankeja nauttimaan siitä, koska itse en keksi ruoanlaitolla olevan yhtään huonoa vaikutusta.

Tiistai 27.11

Tiistaipäivänä tullessani töihin jäin auttamaan vartijoita päivystykseen, sillä aamun aikana toiselle vartijalle oli tullut ennakoimaton työtehtävä jonka seurauksena päivystyksessä oli yhden miehen vajuus. Lupasin jäädä auttamaan, sillä en ollut suunnitellut sille aamulle mitään sellaista, mitä en voisi päivystyksessä tehdä. Aamupäivä meni lähinnä vankien juoksevia asioita hoitaessa, kuten auttamista sähköisessä asiointissa. Vangeilla on käytössään työasema, eli rajoitetuilla yhteyksillä varustettu tietokone, jossa he voivat asioida mm. kelassa, verkkopankissa ja työvoimatoimiston sivuilla. Monella vangilla atk-taidot ovat rajalliset, joten usein tietokoneella asioidaan ohjaajan avustuksella.

Iltapäivällä ruokailun jälkeen suuntasimme taas kirpputorille. Olen huomannut sen, että vaikka kaikkiin muihin toimintoihin vankeja saa motivoida tavallista enemmän, kirpputorille lähtiessä sitä ei tarvitse tehdä. Vankeja lähtee paljon mukaan kirpputorille, vaikka välttämättä ei olisi rahaa ostaa mitään. Sinne lähtetään katsomaan, mitä kaikkea hyllyistä sillä kertaa löytyy. Sen lisäksi kirpputorille mennään kävellen koska se on lyhyen kävelymatkan päässä ja näin vanki pääsee myös hieman ulkoilemaan vankilan ulkopuolelle.

Keskiviikko 28.11.

Tämä päivän aamupäivä vierähti rangaistusajansuunnitelmia tarkastellessa ja päivitellessä. Muutamia vankeja oli vapautumassa lähiaikoina, joten tarkastin heidän kanssaan, että kaikki tarvittava toiminta on tehty heidän kanssaan. Rangaistusajan suunnitelman tavoitteena on luoda rangaistuksen ajalle runko, jonka avulla vangin tuomion suorittamista seurataan. Rangaistusajan suunnitelma laaditaan esimerkiksi arviointikeskuksessa, tai muussa täytäntöönpanotoimien aloittamisesta vastaavassa yksikössä, esimerkiksi yhdyskuntaseuraamustoimistossa. Kun vanki saapuu sijoitettuun vankilaan, tarkennetaan rangaistusajan suunnitelmaa erityisohjaajan vastaanotolla. Rangaistusajan suunnitelmaa laatiessa tulee ottaa huomioon vangin omat toiveet. Rangaistusajan suunnitelman tulee olla tavoitteellista siksi, että siinä olisi eriteltynä ne tavoitteet, joiden avulla vankeusaika ja elämä sen jälkeen sujuisi ongelmitta ja mahdollisimman hyvin (Vankeuslaki 2019, §6-7).

Minulla on tapana ottaa vankeja yksilökeskusteluihin, vaikka varsinaista aihetta ei olisikaan vielä olemassa. Usein vangilla kuitenkin on paljon asioita mietinnässä, mihin hän ei vielä välttämättä saa-

nut vastausta, joten keskustelu lähtee sitä kautta hyvin etenemään. Omasta mielestäni välillä on huomattavasti sujuvampaa aloittaa keskustelua vangin kanssa kyselemällä vaikka kuulumisia, kuin niin, että olisin suunnitellut itselleni tarkan rungon siitä mistä aion hänen kanssaan keskustella.

Illalla suuntasimme vielä liikuntasalille vapaa-ajan toimintoihin. Keskustelimme vankien kanssa aikaisemmin päivällä siitä, mitä lajia he haluaisivat illalla pelata. Päädyimme lentopalloon, joten liikuntasalille päästyämme viritimme lentopalloverkot paikoilleen ja rupesimme pelaamaan. Tällä kertaa mukana oli selvästi lentopalloa aikaisemmin pelanneita vankeja, sillä peli sujui mallikkaasti ja se jopa näytti lentopalloilta. Puolentoista tunnin jälkeen ajoin meidät takaisin vankilalle, jonka jälkeen kirjasin vangit sisään ja lähdin kotiin.

Perjantai 30.11.

Perjantai oli helppo työpäivä. Tuntipankkiini oli kertynyt ylimääräisiä tunteja, joten tarkistin vain sähköpostit ja katsoin, onko vangit laittaneet minulle mitään postia. Eräs vanki halusi tutkia asuntotarjontaa vapautumisen vuoksi, joten varasin hänelle tunnin ajan ja kutsuin hänet toimistooni. Laitoimme samalla toimeentulohakemuksen kelalle ja tulostimme asuntojen yhteystietoja, jotta vanki voi omatoimisesti yrittää saada mieleistään asuntoa.

Ruokailun jälkeen keskustelin valvontahenkilökunnan kanssa eräästä vankiasiaasta ja kysyin heidän mielipidettään siihen, mitä asian suhteen tulisi tehdä. Vanki oli tuomionsa lopuksi saamassa maastakarkoituksen ja hän joutuisi palaamaan takaisin kotimaahansa. Hän oli muutamaa päivää aikaisemmin kertonut minulle keskustelumme aikana, että hän ei haluaisi palata kotimaahansa. Hän mietti, miten voisi saada lisää tuomiota, että saisi jatkaa maassaoloa. Toin esille oman mielipiteeni ja kerroin, ettei se palvele ketään. Kun jatkoimme asiasta keskustelua, hän tuli kuitenkin siihen tulokseen, että perheen näkeminen palkitsee enemmän, kuin uusi tuomio. Halusin kuitenkin tuoda tämän asian esille myös muulle henkilökunnalle, että tällaisesta asiasta on keskusteltu, jotta myös muu henkilökunta voi tarkkailla ja tehdä kyseisestä vangista mahdollisia asiaan liittyviä havaintoja. Päivän lopuksi kirjauduin töistä ulos ja menin kotiin valmistautumaan Juuan vankilan, yhdyskuntaseuraamustoin ja pyhäselän vankilan yhteisiin pikkujouluihin.

Viikon analyysi

Viikko oli hyvin monipuolinen ja tein paljon erilaisia työtehtäviä. Mitään mullistavaa ja poikkeuksellista ei tapahtunut, lukuunottamatta vangin ajatuksia karkotuksensa suhteen. Tein mielestäni oikein, kun kerroin asiasta muulle henkilökunnalle, vaikka oletin asian olevan luottamuksellista. Oli kuitenkin ammatillisesti mielenkiintoista se, miten itse reagoin vangin kertomukseen ja mietteisiin. Osasin toimia tilanteessa rauhallisesti ja keskustella rakentavasti aiheesta. Lopputulos oli hyvä ja vanki itsekin oli lopuksi sitä mieltä, ettei hän aio toteuttaa aikomuksiaan. Tällaiset tilanteet ovat mielenkiintoisia, sillä näissä tilanteissa voi tarkkailla jälkepäin omaa toimintaansa ja ottaa siitä oppia jatkotieteen.

3.11 Viikko 10

Maanantai 3.12.

Vuosi alkaa olla loppuillaan ja tänään alkoi joulukuun ensimmäinen työviikko. Aamu alkoi normaalisti sähköpostien tarkastelulla, jonka jälkeen siirryin tekemään opintojen ohjausta. Vangeille on menossa aikuislukion koeviikko, joten kokeita saa tällä viikolla valvoa lähes joka päivä. Kokeita valvoessa meni ruokatunnille asti, joten aamupäivän tunnit kuluivat siihen. Iltapäivällä sain kaverikseni harjoittelijan. Olimme harjoittelijan kanssa sopineet, että pidämme liikuntasalissa iltapäivällä venyttelytuokion, sillä harjoittelija on aikaisemmalta ammatiltaan fysioterapeutti. Suurin osa vangeista harrastaa punttisalia, jonka vuoksi moni vanki kärsii myös jumiutuneista lihaksista. Pyysin aikaisemmin harjoittelijalta, voisiko hän pitää ohjatun venyttelytunnin vangeille. Hän suostui siihen mielellään, sillä saimme sisällytettyä ohjaustuokion hänen harjoitteluunsa. Osallistujia oli kymmenen ja palaute oli hyvää. Vangit pysyivät, voisiko tästä tulla jokaviikkoinen ohjelma, jonka jälkeen sovimme päivämäärät ohjauksille.

Tiistai 4.12.

Aamupäivä meni koeviikon vuoksi taas kokeita valvoessa ja tehtyjä kokeita palautellen. Iltapäivällä saimme vieraita Joensuun Riverialta, sillä opetus- ja kulttuuriministeriö on yhdessä oikeusministeriön ja rikosseuraamuslaitoksen kanssa laatinut periaatteet ja linjaukset yhteisen vankilakoulutuksen toimintamallin kehittämiseksi ja käyttöönotolle ja tämän vuoksi yhdessä vankilaopetuksen järjestäjien kanssa on käynnistetty VANKKA-hanke. Hankkeen tarkoituksena on opinnollistaa vankilan työtehtävät ja kehittää niitä vastaamaan ammatillisten tutkintojen perusteita sekä työelämän tarpeita. (Riveria, 2019.)

Ensimmäinen palaveri liittyi siihen, mitä kaikkea hanke sisältää ja miten kenenkin pitäisi hankkeen onnistumisen kannalta toimia. Sovimme yhteiset tavoitteet ja aikataulut, sekä sovimme valma-koulutuksen alkamisesta. Valma-koulutus vahvistaa opiskelutaitoja ja valmentaa opiskelijaa kohti ammatillisia opintoja tai työelämää. (Riverian [www-sivu](#).) Valma on käynnistetty monessa vankilassa ja sitä pyritään järjestämään vankiloissa valtakunnallisesti. Valma alkaa Juuan vankilassa vasta keväällä 2019, mutta on hyvä, että valmistelu aloitetaan jo hyvissä ajoin, että kaikki on koulutuksen alkaessa kunnossa. Opintojen ohjaajana tulen olemaan vastuussa Juuan vankilassa järjestettävästä Valma-koulutuksesta. Odotan innolla uusia työkuviota opintojen ohjauksen merkeissä.

Keskiviikko 5.12.

Tänään tulin iltavuoroon, sillä olimme aikoneet vankien kanssa mennä iltapäivällä bändihuoneelle soittamaan, sekä illalla vielä liikuntasalivuorolle kulttuuri- ja liikuntatalolle. Ennen illan toimintoja minulla oli aikaa opettaa vangille nettipankin käyttöä ja sitä, kuinka tiliotteet liitetään toimeentulotukihakemukseen. Vanki ei ollut koskaan käyttänyt tietokonetta, joten nettipankin opettelu jouduttiin aloittamaan tietokoneenkäytön perusteista. Tämänkaltaiset tilanteet ovat minulle hieman haastavia,

sillä itselläni ei ole kokemusta opetuksesta, vaikka tietokonetta itse sujuvasti käytänkin. Tästä syntyi ajatus atk-kurssista Juuan vankilaan. Monilla muillakin vangeilla on haasteita tietokoneen käytössä, joten tällaiselle toiminnalle olisi varmasti tarvetta. Moni arkinen asia tapahtuu nykyisin verkossa, joten on tärkeää, että vanki pystyy siviilissä hallitsemaan sekä hoitamaan omia asioitaan sujuvasti.

Sunnuntai 9.12.

Itsenäisyyspäivän takia torstai oli töistä vapaata ja olin ottanut sunnuntaille työvuoron, joten myös perjantai oli vapaata. Tykkään välillä järjestää vangeille toimintaa myös viikonloppuna, joten tälle sunnuntaille varasin kaksi autoa ja pyysin jo aikaisemmin rikosseuraamusesimieheltä, voisiko hän lähteä mukaani tänä sunnuntaina Joensuuhun joulumarkkinoille. Näin sain molemmat autot käyttöön ja enemmän vankeja mahtui mukaan.

Lähdimme kohti joensuuta jo hyvissä ajoin aamulla, että ehdimme käymään myös kiertämässä joensuun kirpputoreja. Olimme paikalla jo kymmeneltä aamulla ja viivymme markkinoilla kaksi ja puoli tuntia. Tämän jälkeen kävimme kiertämässä kolme eri kirpputoria joista vangit löysivät vaatteita, elokuvia, musiikkia sekä joululahjoja läheisilleen. Perillä juuassa olimme hieman vaille neljä iltapäivällä. Päivä oli yllättävän raskas, sillä lähes kaksisataa kilometriä autolla sekä kirpputorilla ja markkinoilla seisominen veivät veronsa. Heti kun olin saanut kirjattua vangit takaisin sisään, suuntasin kohtiin.

Viikon analyysi

Viikko toi mukanaan uusia asioita itselleni, sekä muulle henkilökunnalle. Tulostavoitteet tuovat mukanaan uusia toimintoja, kuten valma-koulutus jota odotan suurella mielenkiinnolla. Valman opettaja tuntui mielestäni erittäin sopivalta vankilaopettajaksi, sillä hänen ulkoinen olemuksensa sekä puhe- lahjat olivat sellaisia, että vankien kanssa hän tulee varmasti pärjäämään. Opintojen ohjauksesta minulla on vielä hyvin suppea kokemus, mutta uskon valman sekä työtoimintojen opinnollistamis- prosessin tuovan opintojen ohjaukseen paljon uutta. On hienoa, että toimintoja kehitetään, sillä tämänkaltaiset toiminnot lisäävät vangin valmiuksia päihteettömään sekä rikoksettomaan elämään. Opinnollistaminen tuo vangille sen, että kun hän saa vankilasta osaamistodistuksen, voi hän työtä hakiessaan näyttää jotain konkreettista osaamisestaan.

3.12 Viikko 11

Maanantai 10.12

Oli erittäin rauhallinen päivä töissä. Maanantaina harvemmin tapahtuu mitään isompaa, sillä vankivaunut eivät kulje, eikä uusia vankeja tule heti alkuviikosta. Yleensä tiistai on kiireisin, sillä silloin uudet vangit yleensä saapuvat. Harjoittelija oli tulossa iltapäivällä, joten tarkistin vielä, että kaikki oli valmiina iltapäivän toimintoja varten. Kävin itse kuntosalilla vankien kanssa ja pidin samalla tyhy-

liikuntatunnin. Yleensä henkilökunnan jäsenet käyvät kuntosalilla keskenään henkilökunnan kanssa, mutta itse käyn kuntosalilla mielelläni vankien kanssa. En ole omaksunut sitä ajatusta, että vangit eivät voi käydä samaan aikaan kuntoilemassa henkilökunnan kanssa. Minusta se kasvattaa kuilua henkilökunnan ja vankien välillä ja asetelma on muutenkin huono. Tämänkaltaiset asiat lisäävät virkamiesvastaisuutta jota on muutenkin vankiloissa liikaa. Olen itse omalla työlläni pyrkinyt vähentämään tämänkaltaista ajattelua, mutta toisten puolesta en voi asioita päättää. Ainoastaan omalla esimerkillä voin näyttää muutoksen mallia.

Iltapäivällä harjoittelija piti venyttelytuokion vangeille. Itsekin tykkään osallistua tähän oppilaana, sillä venyttely tekee hyvää, varsinkin jos ohjaajana on alan ammattilainen. Tämänkaltaista toimintaa on muutenkin mukavaa vaihtelua työarkeen, kun saa itse olla ohjattavana eikä päinvastoin. Katsoimme harjoittelijan kanssa tunnin jälkeen vielä seuraavan viikon aikataulut ja lopettelimme työpäivän.

Tiistai 11.12.

Tälle päivälle olimme sopineet palaverin Riverian valma-opettajan kanssa. Kävimme palaverin aikana läpi opetussuunnitelmaa, työtiloja sekä sitä, minkälaisille vangeille opetus mahtaisi sujua. Itselleni valma oli melko tuntematon, mutta palaverin jälkeen sekin oli hieman selvempää. Kuitenkin minulle jäi sellainen olo, että olenkohan täysin yksin järjestämässä tätä opettajan kanssa. Ketään muita ei palaverissa ollut, joten tuli hieman yksinäinen olo. Epävarmuus iskee välillä tällaisissa tilanteissa, jos minulla ei ole aiheesta aikaisempaa kokemusta. En kuitenkaan halua ottaa asiasta stressiä, vaan suhtaudun asiaan toiveikkaasti. Onneksi tässä tapauksessa myöskään opettajalla ei ollut kokemusta vankilaopetuksesta, joten olipa sentään vertaistukea.

Iltapäivällä suuntasimme totuttuun tapaan kirpputorille. Koska joulukuukausi on lähestymässä, ostivat monet vangit läheisilleen lahjoja. Juuan kiepissä on hyvä valikoima tuotteita, joten suurin osa löysi tarvitsemansa. Loppuillasta kävin vielä vankien kanssa askartelutilassa paketoimassa lahjat, jotta ne olisivat valmiina joulua varten.

Sunnuntai 16.12.

Lähdimme illalla Juuan kirkkoon katsomaan kauneimmat joululaulut-konserttia joka kesti puolitoista tuntia. Hengellinen toiminta on vankilassa yllättävän suosittua ja nyt mukaani lähti kymmenen vankia. Koska tuntipankkiini oli kertynyt reilusti tunteja, tulin töihin vasta kahdelta iltapäivällä. Ehdin ennen konserttia rauhassa tehdä poistumisluvat lähtijöille sekä vaihtaa ajatuksia valvontahenkilöstön kanssa. Koska oli rauhallisempi päivä, ehdin myös viettää päivää osastolla vankien kanssa. Osa vangeista valmisti keittiössä ruokaa jota seurailin vierestä ja annoin tarvittaessa ruoanlaittovinkkejä.

Lähdimme kävelemään kirkolle hieman ennen puolta viittä, sillä tiesin sen olevan suosittu konsertti Juukalaisten keskuudessa. Ehdimme paikalle hyvissäajoin ja saimme hyvät paikat. Minulle on yleisillä paikoilla tärkeää, että minulla on näköyhteys kaikkiin vankeihin kaiken varalta. On tärkeää huomioida

da mahdolliset turvallisuuskysymykset, vaikka kaikki Juuan vankilassa olevat vangit ovatkin luokiteltu avolaitoskelpoiseksi, etenkin kun olemme yleisillä paikoilla. Konsertti sujui nopeasti jonka jälkeen suuntasimme takaisin vankilalle. Kirjasin vielä kaikki palanneeksi ja lähdin kotiin.

Yleensä valvontahenkilökunta tekee poistumisluvat ja niihin liittyvät kirjaamiset, mutta koska käytän vankeja ulkopuolella suhteellisen usein, on minulta kysytty jos voisin tehdä ne itse. Välillä vankilan päivystyksessä saattaa olla syystä tai toisesta kiireisempää, on silloin parempi etten vaivaa valvontahenkilökuntaa, vaan kirjaan luvat itse. Yhteistyö valvonnan kanssa on sujuvaa ja luottamus meillä toimii molemminpuolin. Molemmat auttavat tarvittaessa toisiaan joka on itselleni tärkeää.

Viikon analyysi

Loppuvuotta kohden viikot alkavat rauhoittua. Henkilökuntaa alkaa jäämään jo joululomien viettoon, joten vankila hiljenee pikkuhiljaa. Viikkoon mahtui taas monipuolisesti kaikkea, mutta kyllä Joulukuun viikot ovat olleet hyvin samankaltaisia toistensa kanssa. Uutena asiana on tullut uudet opintoasiat ja niiden suunnitteleminen.

3.13 Viikko 12

Keskiviikko 19.12.

Alkuviikon vietin Iisalmessa, sillä maanantaina minulla oli koulupäivä ja tiistaina tein tämän vuoden viimeisen tentin. Onneksi minulla on mahdollista olla töistä poissa ja tämän vuoksi olenkin saanut työn ohella suoritettua kursseja suhteellisen vaivattomasti ja näin opintoni ovat edenneet. Rikosseuraamuslaitos kannustaa työntekijöitään kouluttautumaan ja tämä onkin ollut vaikuttajana siihen, että olen töiden ohella opintojani voinut suorittaa.

Iltapäivällä vuorossa oli perinteiden mukaan liikuntasalivuoro. Tällä kertaa halukkaita ei ollut kuin yksi, mutta lupasin silti lähteä ulkomaisen vangin kanssa pelaamaan kahdestaan koripalloa. Olen edelleen sitä mieltä, että jos jotain vangeille lupaan, sen myös pidän ellei minulla ole todella hyvää selitystä suunnitelmien perumiselle. Vangeilla on vähän asioita jota odottaa, joten on tärkeää henkilökunnan puolelta pitää suunnitelmista kiinni.

Torstai 20.12.

Koska sopimukseni on määräaikainen, olin käyttänyt lomapäiviäni loppuvuoden työpäiville. Kuitenkin tänään tulin vielä tekemään vuoden toiseksi viimeisen työpäivän. Alkupäivän aikana tutkimme vangin kanssa työpaikkoja mol.fi-sivustolta. Vangilla oli suunnitelmissa aloittaa siviilityöt, jos sopiva työpaikka löytyisi lähialueelta. Tulostimme sopivia työpaikkailmoituksia joihin vanki halusi olla itse yhteydessä. On hienoa, jos vanki itse osoittaa aktiivisuuttaan, eikä kaikkea tarvitse tehdä valmiiksi vangin puolesta. Olen sitä mieltä, että työpaikka löytyy helpommin, jos vanki itse soittaa työpaik-

kaan eikä ohjaaja. Näin vanki osoittaa itse työhalujaan ja tuo omaa persoonaansa esille. Työnantaja saa silloin jonkinlaisen kuvan työnhakijasta ja työnhakija jää mieleen.

Tiistai 25.12.

Vaikka aikomukseni oli olla loppuvuoden ajan lomalla, lupasin silti tehdä joulunpyhien aikaan työpäivän, koska pyhien vuoksi vangeilla on todella pitkä aika olla tekemättä mitään. Tulin töihin kahdeksan aikaan, sillä tarkoituksena oli lähteä halukkaiden vankien kanssa pilkille pieliselle. Minulla oli muutama tunti aikaa etsiä tarvittavat välineet varastoista, sillä lähtöajaksi olin ajatellut kello 10:00. Toki tarvikkeet olisi voinut etsiä aikaisemminkin, mutta koska aikaa oli, tein sen vasta joulupäivänä. Ilmoitin osastolle radion kautta, että kaikki on valmiina lähtöön. Mukaani pilkille lähti kuusi vankia, vaikka ilma ei ollut paras mahdollinen. Välillä lunta satoi niin ettei eteensä nähnyt, mutta kalansaannin kannalta keli oli paras mahdollinen. Itse en saanut yhtään kalaa, mutta vangit saivat paljon ahvenia. Pääasia oli kuitenkin se, että järjestin vangeille tekemistä pyhien aikana ja saimme viettää aikaa raittiissa ulkoilmassa.

Analyysi

Koska tehtävänäni on järjestää vangeille myös vapaa-ajan toimintaa, tarkoittaa se sitä, että ohjaajana saan tehdä töitä myös pyhäpäivinä. Olen aikaisemmassa työssäni ravintola-alalla tottunut työskentelemään viikonpäivästä riippumatta, joten minulle ei ole mikään ongelma tulla pyhäpäivänä töihin. Ajattelen asiaa myös siltä kannalta, että vankien ei tarvitse viettää pitkiä pyhäaikoja pelkästään osastolla, vaan että heille järjestettäisi myös muuta toimintaa. Pidän asiaa tärkeänä, sillä on hyvä aktivoida vankeja toimintaan myös vapaiden aikana, jolloin arkeenpaluu ei tunnu niin vaikealta.

Tähän työviikkoon päättyi samalla myös päiväkirjan kirjoittaminen. Työn dokumentoiminen on auttanut minua työni kehittämisessä sekä oman ammatillisen kasvun seurannassa. Päiväkirjan avulla voin viikoittain tarkastella sitä, miten omasta mielestä olen työssäni suoriutunut. Opinnäytetyön tekeminen on ollut antoisaa, vaikkakin työn ohella myös raskasta. Välillä motivaatiota on saanut houkutella, mutta olen pitänyt huolta siitä, ettei päiväkirjan kirjoitus pääse lopahtamaan, koska sen jälkeen kirjoittaminen hankaloituu entisestään.

4 TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Aloin työskentelemään ohjaajana Juuan vankilassa toukokuussa 2018, kolmen kuukauden määräaikaisella sopimuksella. Tarkoitus oli aluksi työskennellä ohjaajana vain kesän ajan, mutta muuttuneiden olosuhteiden vuoksi sopimustani jatkettiin useaan eri otteeseen, kunnes lokakuussa 2019 minut vakinaistettiin ja sain Juuan vankilasta ohjaajan viran. Työympäristö oli minulle täysin tuntematon, mutta hyvin nopeasti pääsin työnkuvaan kiinni ja sisälle vankilamaailmaan. Vankiloista minulla oli aikaisemmin vain mediasta saama tieto, joten aluksi olo oli hieman jännittänyt.

Halusin panostaa työhöni alusta alkaen ja näyttää muulle työyhteisölle, että suoritan työtehtäväni parhaalla mahdollisella tavalla. Työn tekeminen opetti itseäni reflektoimaan omaa ammatti-identiteettiäni sekä työn tekemistä, sillä heti alusta asti aloin kirjoittamaan päiväkirjaa työpäivistäni, vaikka ne eivät lopulta opinnäytetyöhön päätyneetkään. Lopulta päädyin arvioimaan 2018 loppuvuoden aikana, jonka perusteella pystyin arvioimaan omien ammatillisten valmiuksien kehitystä.

Työni Juuan vankilassa on näkyvää, sillä pyrin tekemään paljon lähityötä. Koska rikosseuraamusalan tavoitteena on vähentää uusintarikollisuutta, on lähityön merkitys kasvanut entistä enemmän. Lähi-työ korostaa työntekijöiden ja vankien vuorovaikutusta ja sen avulla pyritään parantamaan esimerkiksi vankien arkielämän taitoja sekä päihteettömyyttä. Näihin tavoitteisiin pyritään pääsemään vankien neuvonnan, ohjauksen, motivoinnin sekä toiminnallisten aktiviteettien kautta. (Ylipassi, Seppänen, Uusitalo, Kalavainen, Piispanen 2016-17.) Ohjaajan työtä ohjaavat rikosseuraamuslaitoksen edellämainitut strategiset tavoitteet.

Parhaiten ammatillisuuteni on kehittynyt työn tekemisen kautta. Olen havainnoinut omaa työskentelyäni lähes jokaisen työpäivän päätteeksi dokumentoimalla työpäivääni päiväkirjaan. Vapaa-ajan toimintojen järjestämisessä minulla ei ole ollut ongelmia, sillä olen kysynyt vankien mielipiteen siihen, mitä he haluaisivat harrastaa. Vaikka halukkuutta sanotaan olevan, olen huomannut ettei se välttämättä tarkoita sitä, että vapaa-ajan aktiviteettejä järjestäessä siellä olisi paljoakaan osallistujia. Täytyy muistaa, että vankila on laitos, jossa vanki saattaa helposti laitostua, eikä ulos lähteminen ole helppoa. Siksi on tärkeää, että vangin omaa mielipidettä kysytään. Pyrin myös tuomaan omia mielenkiinnonkohteitani esille vapaa-ajan harrastuksissa. Työni kehittämiseen en ole saanut esimerkkejä muilta ohjaajilta, sillä samankaltaista työnkuvaa ei ole kenelläkään muulla kuin minulla, ainakaan Juuan vankilassa ja myös sen vuoksi työn kehittäminen omanlaiseksi on ollut mielenkiintoista sekä motivoivaa. Oma ammatillista kasvuani olen voinut myös seurata esimieheni kanssa käydyissä kehitys- ja palautekeskusteluissa.

Koska saamani palaute sekä vakituinen virka kertovat, että olen tehnyt työni hyvin, on se ollut palkitsevaa. Olen huomannut sen, että esimiehiltä ja muulta henkilökunnalta saatu palaute vaikuttaa työssäjaksamiseen suuresti. Olen sitä mieltä, että työni on onnistunut oman persoonani sekä avoimuuteni vuoksi. Vankien kanssa työskennellessä täytyy olla aito persoona, sillä aito kohtaaminen työssä auttaa luomaan sujuvaa kommunikaatiota sekä luottamusta vankien ja ohjaajan välille. Lisäksi ammatillinen kasvaminen on mahdollistunut muun henkilökunnan tuella, sillä jotain asiaa kysyttäessä olen saanut aina vastauksen.

Palautetta olen saanut myös vangeilta. Palaute on ollut pääsääntöisesti hyvää, sillä ennen tuloani Juuan vankilaan, ulkopuolelle sijoittuvia aktiviteetteja ei käytännössä ollut lainkaan. Olen pyrkinyt järjestämään sopivia vapaa-ajan- sekä rangaistusajan suunnitelman mukaisia toimintoja jokaiselle tuomiotaan suorittavalle vangille. Vangit ovat antaneet palautetta, että toimintoja on ollut sopivasti, mutta ne voisivat vaihdella vielä enemmän. Vangit ovat toivoneet esimerkiksi uintimahdollisuutta, mutta Juuan alueella sitä ei ole ollut mahdollista harrastaa kuin kesäaikana.

Ammatillista kasvua ajatellen, on päiväkirjamuotoinen opinnäytetyö antanut siihen paljon tukea. Päiväkirjoja lukiessani olen voinut kehittää työtäni parempaan suuntaan ja kehittää omaa työtäni niin, että saan sille tukea vangeilta sekä henkilökunnalta. Eettistä pohdintaa omassa työssäni olen tehnyt kyseenalaistamalla sekä omaa- että myös muun henkilökunnan ammatillista toimintaa. Kommunikointi, tunnetaidot, asiakastyö sekä työyhteisötaidot ovat kehittyneet mielestäni eniten, kun vertaan omaa kehittymistäni sosiaalialan kompetensseihin (Innokylän www-sivut).

4.1 Ammatillisen kehityksen haasteet.

Rikosseuraamusalalla haasteita tuottavat pitkät perinteet. Moni virkamies tekee rikosseuraamuslaitoksella pitkiä työuria, jonka vuoksi vankiloiden yleislaatu voi heikentyä. (Linderborg, Blomster, Mui-luvuori, Tyni, Laurila 2015-72). Dokumentointia tehdään rikosseuraamusalalla melko paljon, sillä vankitietojärjestelmään kirjataan asioita säännöllisin väliajoin. Haasteena koen kuitenkin sen, että moni jättää oleellisia asioita kirjaamatta järjestelmään. Siksi monesti käy niin, että vangin ja henkilökunnan välille syntyy turhia tietokatkoja ja väärinkäsityksiä.

Pyrin tekemään työni mahdollisimman hyvin, että vangin asiat hoituisivat eteenpäin selkeästi ja suunnitellusti. Muiden työhön en voi vaikuttaa, mutta yritän kuitenkin muistuttaa työntekijää, jos oman työni sujuminen on hänen suorituksestaan riippuvainen. Olen myös huomannut, että osaa henkilökunnan jäsenistä vaivaa motivaatiopula. Kuten Linderborg ym. (2015-72). totesi, voivat pitkät työurat olla syynä siihen, että vankiloiden yleislaatu, tässä tapauksessa esimerkiksi dokumentointi voi jäädä puutteelliseksi tai sitä ei tehdä ollenkaan. Kiinnostuksen puute on harmillista, sillä rikosseuraamusalalla vangit ovat syyttömiä siihen, jos henkilökuntaa vaivaa motivaatiopula. Ratkaisuja tähän voisivat olla entistä parempi johtajuus sekä henkilökunnan kannustus. Välttämättä tämäkään ei tehoa, jos työntekijä on ollut alalla 30 vuotta ja pitää omia toimintatapoja parhaina mahdollisina.

5 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen on työn ohella on ollut äärimmäisen kuormittavaa henkisesti. Paineet valmistumisesta ja samaan aikaan työn tekemisestä tuntuivat välillä ylitsepääsemättömältä urakalta. Opinnäytetyön ja työn yhteensovittaminen on vaatinut itseltä oman motivaation etsimistä ja tarkastelua, kärsivällisyyttä sekä jaksamista. Myös päiväkirjojen analysointi on ollut isossa asemassa oppimisen kannalta. Työ rikosseuraamuslaitoksella on valmentanut minua sosiaalialan ammattilaiseksi sekä antanut mahdollisuuksia vastaanottaa uusia haasteita tulevaisuudessa. Oma ammatillista kasvua olen voinut tarkastella saadun palautteen avulla.

Palveluohjauksen sosionomin ammatillisiin kompetensseihin kuuluu laaja palvelujärjestelmän osaaminen. Olen työssäni verkostoitunut julkisen, yksityisen- että myös kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, jolloin vankien tuomion suorittaminen sekä siviilielämän poluttaminen kohti rikoksetonta ja päihtetöntä elämää tapahtuisi mahdollisimman onnistuneesti. Vangit tarvitsevat paljon tukea monissa asioissa ja olen huomannut, että työssä täytyy itse muistaa kysyä mahdollisimman laajasti,

missä asioissa vanki kokee tarvitsevansa apua. On tärkeää selvittää vangin mahdollisia ongelmia, jolloin saataisiin katkaistua rikos- ja vankilakierre ja arki että kotona sujuisi moitteettomasti. Tähän ohjaaja tarvitsee myös muun työyhteisön tukea, sillä kokonaisuutena vangin valmentaminen kohti rikoksetonta ja päihteetöntä elämää ei ole yksilötyötä. Rikosseuraamustyö on moniammatillista yhteistyötä, jossa jokainen henkilökunnan jäsen antaa omalla työpanoksellaan vangille eväitä kohti parempaa tulevaisuutta.

Sosiaalialan ammatilliset valmiuteni ovat kehittyneet. Asiakastyön osaaminen, palvelujärjestelmäosaaminen, sekä oman työn arviointi ovat parantuneet tarkastelun aikana monin eri tavoin. Olen huomannut myös sen, että avun ja tuen pyytäminen on tärkeää, sillä se kehittää omaa ammatillista osaamista. Asiakastyön huomaan sujuvan silloin, kun saan positiivista palautetta sekä vangeilta- että myös henkilökunnalta. Saadun palautteen perusteella osaan toimia vankien kanssa oikeaoppisesti, sekä järjestää heille toimintoja, jotka kuntoutuksen onnistumisen kannalta ovat oikeanlaisia. Työssäni on myös tärkeää huolehtia vankien tarpeista tuomion aikana, että myös sen jälkeen. Koska vangit ovat selkeästi huonossa elämäntilanteessa oleva vähemmistö, on minun velvollisuuteni puolustaa heidän etujaan, sekä tuoda tietoa heidän elämäntilanteestaan ja siitä, mitkä asiat vaikuttavat negatiivisesti vankien elämään.

Kokemuksellinen oppiminen on ollut työssäni tärkein oppimisen malli, sillä aloitin ohjaajan työn täysin ilman kokemusta. Sain työlleni raamit, mutta työskentelytavat sain kehittää itse ja tehdä työstäni itselleni sopivan. Työni apuvälineinä toimivat muu henkilökunta, erityisesti erityisohjaajat, joiden kanssa teen paljon yhteistyötä, sekä rikosseuraamuslaitoksen luoma teoriatieto. Myös oman työn reflektointi työn dokumentoinnin avulla tuki ammatillista kasvuani.

Vuorovaikutukseni on kehittynyt työhön sopivaksi toistuvien asiakaskohtaamisien avulla. Osaan kohdata vangin aidosti, jossa tärkeässä asemassa on kuuntelu ja aito halu keskustella. Myös työyhteisötaitoni ovat kehittyneet huomattavasti, vaikka olen kokenut aiemman työkokemukseni perusteella sen olevan jo hyvää tasoa. Suuremmassa työyhteisössä tulee kuitenkin tarkemmin huomioida työyhteisön toimintatapoja, sillä henkilökunnan suuresta määrästä johtuen toimintatapoja on erilaisia. Olen pyrkinyt antamaan arvostusta kaikilla työyhteisöni jäsenille, vaikka mielipiteet heidän kanssaan olisivatkin erilaisia.

Opinnäytetyöni osoitti, että havainnoimalla ja reflektoiden omaa osaamistaan voi kehittää omaa työtään jatkuvasti. Dokumentointia voisi käyttää työssään myös jatkossa, jolloin omien toimintatapojen tarkastelu mahdollistuisi. Työn hektisyys kuitenkin tuo haasteita dokumentointiin, sillä dokumentoinnin tavaksi ottaminen vaatii aikaa ja motivaatiota. Haluan jatkossa edelleen kehittyä työssäni ja pyrkin tulevaisuudessa siihen, että dokumentoisin omaa työtäni jaksotetusti, esimerkiksi kerran kuukaudessa. Jos oma työni pystyy vaikuttamaan siihen, ettei vanki palaa enää takaisin vankilaan, olen onnistunut työssäni, ja tämä on se palkinto joka auttaa jaksamaan omassa työssä vielä myös jatkossa.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

- GRUENEWALDT, Virpi 2004. Henkisen hyvinvoinnin edistäminen turvallisuusaloilla. Helsinki: Työterveyslaitos, 23-48
- LINDERBORG, Henrik, BLOMSTER, Peter, MUILUVUORI, Marja-Liisa, TYNI, Sasu, LAURILA, Tuomas 2015. Yhtenäinen organisaatio – yhtenäinen laatu?. [Viitattu 2020-01-10.] Saatavissa: https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/UjCnIXVyX/RISE_2_2015_YhtOrganisaatioYhtLaatuWEB_26102015_sisluettelo.pdf
- RANTANEN, Teemu, JÄRVELÄINEN, Eeva, LINDSTRÖM, Janika ja MARJANEN, Päivi 2018-05-110. Kannustamista, motivointia ja vankituntemusta. Helsinki: Laurea-ammattikorkeakoulu.
- YLISASSI, Hilka, SEPPÄNEN, Laura, UUSITALO, Hanna, KALAVAINEN, Susanna, PIISPANEN, Päivi 2016-17. Vankiloiden valvonta- ja ohjaushenkilöstö vuorovaikutuksellista lähiyötä kehittämässä. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja. [Viitattu 202-01-10.] Saatavissa: https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/qmR5zNYVd/RISE_2_2016_Aktivoiva_lahityo_WEB.pdf
- JUUAN TYÖTTÖMÄT RY. 2019. [Verkkosivu]. [Viitattu 2019-04-16.] Saatavissa: <https://www.juuantyottomat.fi/tietoa-meistae>
- KAMK. Empiirisen aineiston keruu [Verkkosivu]. [Viitattu 2020-01-10.] Saatavissa: <https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Empiirisen-aineiston-keruu>
- SOSIAALIALAN AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN KOMPETENSSIT [Verkkosivu]. [Viitattu 2020-01-10.] Saatavissa: <https://www.innokyla.fi/documents/1167850/5e8f1ef1-7a5b-4dfb-a629-0ea09dbfe904>
- RIKOSSEURAAMUSLAITOS 2018-7. Ammatillinen koulutus ja työelämäntaidot. [Viitattu 2020-01-09.] Saatavissa: https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-muut/N2SOrSVWL/Ammatillinen_koulutus_ja_tyoelamataidot_2018_-_2020.pdf
- RIKOSSEURAAMUSLAITOS. Juuan vankila. [Viitattu 2020-01-21.] Saatavissa: <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjajhteystiedot/vankilat/juuanvankila.html>
- RIVERIA. Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus [Verkkosivu]. [Viitattu 2020-01-10.] Saatavissa: <https://www.riveria.fi/hakijalle/valma/>
- Riveria. Vankka – Vankilakoulutuksen toimintamallin kehittäminen ja käyttöönotto ammatillisissa tutkinnoissa [Verkkosivu]. [Viitattu 2020-01-10.] Saatavissa: <https://www.riveria.fi/riveria/hankkeet-ja-kehittamistoiminta/kaynnissa-olevat-hankkeet/vankka-hanke/>
- TAMMINEN, Eeva 2018. Päihteet, mielenterveys ja vankeus. Kriminaalihuollon tukisäätiö. [Viitattu 2020-01-21.] Saatavissa: <https://www.krits.fi/2018/03/paihteet-mielenterveys-ja-vankeus/>
- TALENTIA 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. [Viitattu 2020-09-01.] Saatavissa: https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/docs/Talentia_Etiikkaopas_2017.pdf
- Talentia. Sosiaalialan ammattihenkilön vala. [Viitattu 2019-04-16.] Saatavissa: <https://www.talentia.fi/tyoelamainfo/ammattietiikka/ammattieettinen-vala/>
- VANKEUSLAKI. L 2005/767. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2020-09-01.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050767>